

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA PRZEDSZKOLA

Lekcja 1.

TEMAT: Czym jest powódź? Jak powinno się zachowywać i czego nie wolno robić po podczas powodzi

Cel zajęć

Zapoznanie przedszkolaków ze zjawiskiem powodzi oraz prawidłowymi i nieprawidłowymi zachowaniami w czasie powodzi, i ich utrwalenie (prawidłowe zachowania będą przypomniane podczas całych zajęć).

Dzieci po zajęciach

Będą wiedziały, że powódź jest zjawiskiem naturalnym. Dowiedzą się: co jest przyczyną powodzi, jak przebiega powódź, że jest ona niebezpieczna dla ludzi i zwierząt. Będą wiedziały czego nie powinny robić podczas powodzi oraz jakie zachowania są prawidłowe.

Czas

30 min.

Formy

Zabawa ruchowa, pogadanka.

Materiały

Obrazki lub zdjęcia przedstawiające zjawisko powodzi lub inne związane z wodą (rzeka, rzeka w czasie powodzi, zalane ulice – bez drastycznych obrazów, kałuża, deszcz itp.), butelka z wodą mineralną, taśma malarska dwustronna do przygotowania wizytówek, czarny mazak, płyta z wesołą muzyką (może być jakaś „deszczowa” piosenka).

Przebieg zajęć

POGADANKA WSTĘPNA

Siadamy na dywanie razem z dziećmi i pytamy: Czy dzieci kiedykolwiek słyszały o powodzi? Czy spotkały się z takim zjawiskiem? Czy wiedzą, skąd się bierze powódź? Pokazujemy zdjęcia i dzieci odpowiadają, na których widać powódź i po czym to poznały.

Jak myślą, czy powódź jest niebezpieczna? Dlaczego? Ponieważ jest niebezpieczna ustalamy czego nie wolno im robić podczas powodzi (np. można się utopić – nie wolno do niej wchodzić, jest brudna – nie wolno jej dotykać, pełno w niej zarazków – nie wolno jej pić, można pić wodę tylko mineralną lub z beczkowitzu itp.). Dobrze, jeśli mamy wśród zdjęć widok np. dziecka chodzącego po zalanej drodze.

Wiemy już, że powódź jest niebezpieczna, ustalamy więc jak powinniśmy się zachowywać i o czym pamiętać (żeby trzymać się blisko rodziców/osób starszych, słuchać ich i być grzecznym, przed wodą uciekać na górkę, nie chować się, nie oddalać do kolegi/koleżanki).

Zsuwamy ławki pod ścianę, przygotowujemy miejsce do zabawy.

ZABAWA RUCHOWA W „KROPELCE”

Na początku jedno z dzieci jest kroplą deszczu i łapie inne dzieci. Po złapaniu obydwójce biorą się za ręce i bez rozrywania muszą złapać kolejne. W ten sposób stopniowo do łańcuszka, po złapaniu, dołączają kolejne dzieci. Zabawa ma pokazać, że woda, jako pojedyncza kropla

(deszcz) nie jest niebezpieczna – możemy przed nią uciec. Niebezpieczna jest wtedy, gdy jest jej dużo, gdy deszcz długo pada lub jest bardzo duży, wtedy może być powódź. Z małej rzeki robi się wielka rzeka.

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtyca, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Lekcja 2.

TEMAT: Do powodzi – jestem gotów!

Cel zajęć

Zapoznanie z komunikatami o powodzi - skąd wiadomo, że nadchodzi powódź?
Uświadomienie dzieciom konieczności przygotowania się do powodzi.

Czas

30 min.

Formy

Zajęcia ruchowe na zwinność i szybkość, pogadanka, zabawa kreatywna.

Materiały

Taśma lub lina, duże klocki, ringo, rekwizyty związane ze służbami niosącymi pomoc podczas powodzi (np. czapka policyjna, żołnierska, samochodzik karetka lub straż pożarna, kamizelka ratownika itp.), 3 plansze (lub więcej/mniej w zależności od liczby dzieci) z rysunkiem domu, na którym schematycznie zaznaczone są 3 kondygnacje (parter, piętro, strych) z podziałem na różne pomieszczenia (kuchnia, jadalnia, pokój komputerowy, sypialnia, łazienka, pokój dziecienny, strych itp.) oraz z garażem. Elementy umeblowania domu (jednakowe komplety obrazków) przedstawiające różne meble, wyposażenie oraz różne przedmioty i samochód (przykładową listę podano poniżej). Dodatkowo zdjęcie lub rysunek zaworu gazowego, kontaktu elektrycznego, żelki do naklejania obrazków na plansze.

Przebieg zajęć

WPROWADZENIE

Pytamy dzieci czy wiedzą, jakie służby niosą pomoc podczas powodzi? Czy wiedzą jakimi pojazdami jeżdżą (m.in. strażacy, policjanci, pogotowie, wojsko). A jakie cechy powinien mieć strażak, policjant – musi być szybki, zwinny, silny. My też chcemy być jak oni i umieć stawić czoło powodzi. Dzielimy dzieci na 3 lub 4 grupy (policjanci, żołnierze, strażacy, pogotowie) – drużyny będą ze sobą rywalizowały podczas zajęć. Każda drużyna otrzymuje swój rekwizyt (lub naklejki w określonym kolorze lub kształcie). Ustalamy wspólny okrzyk np. (nauczyciel – „Do powodzi!”, Dzieci – „Jestem gotów!”).

ZAJĘCIA RUCHOWE

Strażak, policjant, żołnierz musi być zwinny i niosąc pomoc musi umieć radzić sobie z przeszkodami! Dzieci ustawiają się w dwa/trzy/cztery rzędy – w zależności od liczby uczestników – o pomoc prosimy nauczyciela. Układamy tor przeszkód (dla każdej drużyny oddzielny) – przykładowy: kawałek taśmy przyklejonej na podłodze, 2 krzeselka, z których układamy mały slalom, duży klocek, który ma symbolizować kałużę, którą trzeba przeskoczyć. Dzieci pokonują tor przeszkód – sprawdzamy, która drużyna jest najszybsza –

nagradzamy brawami. Zabawę można powtórzyć – dzieci trzymają ringo na głowie i tak pokonują tor przeszkód.

ZABAWA KREATYWNA – BEZPIECZNY DOM

Dzieci w tych samych grupach dostają komplet materiałów – dużą planszę ze schematem domu oraz symbole rzeczy, które w tym domu się znajdują. Zadaniem dzieci jest umeblowanie domku – rozmieszczenie rzeczy, które są w nim na co dzień i przyklejenie ich na żelkach do makiety. Opiekun sprawdza i podpowiada dzieciom.

Elementy umeblowania domu: pralka, lodówka, piec kuchenny, kanapa, lampa stojąca, telewizor, komputer, stół, legowisko dla psa, szafki na dokumenty, sucha karma i miska dla psa, pudło z zabawkami dla dzieci, łóżko, kalosze, żelazko, woda do picia w butelce, pojemnik z jedzeniem na drogę, lekarstwa, album ze zdjęciami, odkurzacz, buty z rolkami, dokumenty osobiste, okulary przeciwsłoneczne, książki, kwiatek w doniczce, wazon na kwiaty, kosztowności.

Po wykonaniu zadania odzywa się sygnał alarmowy – może to być np. dzwonek, syrena nagrana za CD, opiekun mówiący przez tubę „Uwaga, uwaga, mieszkańcy miejscowości (tutaj podaje nazwę miejscowości, w której znajduje się szkoła) jutro nadejdzie powódź. Woda będzie sięgała aż do pierwszego piętra, itp. Omawiamy z dziećmi skąd dowiedzą się, że nadchodzi powódź (z radia, telewizji, Internetu, od sąsiada, od strażaków, bo będą wyły syreny itd.).

Wracamy do naszych plansz – otrzymaliśmy ostrzeżenie. Podkreślamy, że mamy jeszcze jeden dzień czasu do powodzi, woda będzie wysoka i zaleje np. cały parter. Pokazujemy dzieciom na planszy, jak wysoko będzie sięgała woda. Zastanawiamy się czy nasze rzeczy są bezpieczne w domu i, czy możemy je jakoś zabezpieczyć – przekładamy lub zabieramy z planszy odpowiednie przedmioty. Omawiamy zabawę (po kolei każda grupa omawia swoją planszę), zastanawiamy się, co mogą zrobić dzieci.

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem Gotów”.

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtyca, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Lekcja 3.

TEMAT: Uwaga powódź!

Cel zajęć

Uświadomienie konieczności szybkiego reagowania na komunikaty. Zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa podczas powodzi i zasadami ewakuacji.

Czas

30 min.

Formy

Zabawa tematyczna, zabawa ruchowa, pogadanka.

Materiały

Płyta CD z muzyką (np. „deszczową” piosenką), kartki z rzeczami do zabrania podczas ewakuacji (okulary, leki, ciepłą odzież, latarkę, koc, pieniądze, dokumenty, jedzenie, picie, zabawki, zwierzęta domowe, zwierzęta gospodarskie, wazon, przybory do mycia, szczotkę do sprzątania itd.).

Przebieg zajęć

ZABAWA RUCHOWA

Zabawa ruchowa „woda-łąd” – uczy się szybko reagować na zagrożenie.

Ustalamy zasady – dywan w sali to łąd, podłoga to woda. W wodzie możemy się bawić, ale jeżeli przychodzi powódź staje się ona bardzo niebezpieczna więc, jak najszybciej musimy uciec na łąd. Puszczamy muzykę, dzieci biegają swobodnie. Prowadzący ścisza muzykę i mówi polecenia „woda” lub „łąd”. Dzieci mają za zadanie znaleźć się odpowiednio na dywanie lub pozostać na podłodze. Polecenia można mylić np. kilka razy pod rząd wymienić to samo polecenie. Dziecko, które jest ostatnie odpada. Zwycięża drużyna, w której zostanie najwięcej zawodników. Zwycięzców nagradzamy brawami.

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem Gotów”.

ZABAWA KREATYWNA. POGADANKA

Prowadzący podaje komunikat o powodzi, wezwanie do ewakuacji. Tym razem powódź nadejdzie za godzinę.

Siadamy wspólnie z dziećmi na dywanie. Pokazujemy obrazki przedstawiające różne przedmioty, wspólnie ustalamy, co zabieramy ze sobą do plecaka, co jest nam najpotrzebniejsze i dlaczego. A co robimy ze zwierzętami domowymi? Podkreślamy, jak ważne jest, aby się nimi zaopiekować i, że mogą to zrobić dzieci.

Jeżeli zajęcia odbywają się na terenach wiejskich pytamy również o zwierzęta gospodarskie – gdzie można je odprowadzić i kto może to zrobić. Pamiętamy, aby zapewnić zwierzętom pokarm. W przypadku gdy nie mamy czasu na odprowadzenie zwierząt pamiętamy o ich wypuszczeniu (odpięciu z łańcucha, otwarciu obory, stajni, kurnika) i zapewniamy, że sobie poradzą.

Odrzucamy rzeczy, które są nam niepotrzebne (uwaga na „ulubione zabawki” – niektóre dzieci ich nie wezmą z obawy przed zamoczeniem lub zgubieniem – wolą przenieść w domu na wyższe piętro, albo po prostu uznają, że nie ma czasu na zabawę i trzeba zabrać inne potrzebniejsze rzeczy).

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem Gotów”.

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtyca, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Lekcja 4.

TEMAT: Uwaga powódź! Numery alarmowe

Cel zajęć

Zapoznanie z numerami alarmowymi (997, 998, 999, 112) i flagami (barwami alarmowymi).

Czas

30 min.

Formy

Zabawa, ćwiczenia, pogadanka.

Materiały

Puzzle z numerami alarmowymi (można wykonać samemu), kartki (flagi) w trzech kolorach – czerwony, biały, niebieski, ulotka z Rodzinnym Planem Powodziowym (RPP)¹.

Przebieg zajęć

ZABAWA – PUZZLE

Każda z drużyn musi świetnie znać telefony alarmowe i sygnały wzywające pomoc. Dzieci w kopertach dostają zestaw puzzli, które układają na czas. Na puzzlach zamieszczone numery telefonów alarmowych. Zwycięską drużynę naradzamy brawami. Po ułożeniu omawiamy znaczenie przedstawionych numerów. Przypominamy, że podczas powodzi nie powinniśmy grać/bawić się telefonem, ani długo rozmawiać – dzieci mówią dlaczego. Prowadzący kolejno wymienia służby (pogotowie, policja, straż pożarna) – mówi np. pogotowie, a dzieci głośno powtarzają pasujący numer telefonu alarmowego.

POGADANKA

Podczas powodzi często jest tak, że nie działają telefony. My zostaliśmy w domu, a wokół jest wszędzie woda i nie wiemy, jak przekazać ratownikom (np. lecącym helikopterem), że czegoś potrzebujemy. Do tego służą kolorowe flagi. Omawiamy znaczenie poszczególnych kolorów: czerwony (potrzebuję lekarza), biały (potrzebuję się ewakuować), niebieski (potrzebuję jedzenia i picia). Dzieci mogą mówić z czym im się takie kolory kojarzą (np. czerwony z krwią, biały z ewakuacją, niebieski z wodą).

ZABAWA RUCHOWA

Kładziemy po 1 fladze na 3 stołach. Dzieci chodzą wokół stołów. Na hasło prowadzącego – np. potrzebuję pomocy medycznej – dzieci muszą stanąć przy odpowiednim stoliku. Ostatnie dziecko odpada. Wygrywa drużyna, która zachowała najwięcej zawodników.

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem Gotów”.

ZAKOŃCZENIE ZAJĘĆ

Podsumowanie zajęć – krótka ewaluacja. Powtarzamy wspólnie najważniejsze zagadnienia – czego nie wolno robić podczas powodzi, o czym musimy pamiętać, numery alarmowe.

---

¹ Ulotka „Rodzinny Plan Powodziowy”, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

Ogłaszamy zwycięską drużynę i nagradzamy ją brawami. A ponieważ wszyscy byli bardzo dzielni, szybcy, sprawni, to wszyscy dostają upominki (materiały promocyjne, ulotka RPP i słodycze).

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem Gotów”.

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtyca, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Uwagi do organizacji zajęć

- Czas trwania zajęć – 4 zajęcia po 30 min – wymaga robienia przerw (do toalety, na picie) lub przerywników (np. podnoszenie rąk i „wkręcanie” żarówki, uderzanie rękoma w stół, głośne tupanie, cmokanie). Można też zajęcia rozłożyć w czasie – realizować poszczególne zajęcia w odstępach czasowych.
- Większość zagadnień powinna być omawiana/realizowana wspólnie – bez podziału na mniejsze grupy (szczególnie, kiedy nie ma nauczyciela do pomocy).
- Dzieci chętnie skandują – w ten sposób można uczyć je różnych rzeczy na pamięć (np. numerów telefonów alarmowych, co oznaczają kolory flag) i potem je utrwalać wspólnie powtarzając (wykrzykując), co jakiś czas.
- Dobrze jest, jeśli dzieci wspólnie odpowiadają na pytania. I wspólnie powtarzają prawidłową odpowiedź.
- Zasady przestrzegania higieny (często myć ręce, nie dotykać brudnych/skażonych przedmiotów, nie jeść zanieczyszczonej żywności, pić wodę butelkowaną itp.) oraz zasady bezpieczeństwa (nie wchodzić do wody, ani płynącej, ani stojącej, nie wchodzić do domu po powodzi zanim nie sprawdzą go specjalne służby, uważać na instalacje elektryczne i gazowe itp.) powinny być co jakiś czas powtarzane.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA II KLASY SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Lekcja 1.

TEMAT: Czym jest powódź? Jak powinno się zachowywać i czego nie wolno robić po podczas powodzi

---

Cel zajęć

Zapoznanie uczniów ze zjawiskiem powodzi oraz prawidłowymi i nieprawidłowymi zachowaniami w czasie powodzi i ich utrwalenie (prawidłowe zachowania będą przypomniane podczas całych zajęć).

Dzieci po zajęciach

Będą wiedziały, że powódź jest zjawiskiem naturalnym. Dowiedzą się: co jest przyczyną powodzi, jak przebiega powódź, że jest ona niebezpieczna dla ludzi i zwierząt. Będą wiedziały czego nie powinny robić podczas powodzi oraz jakie zachowania są prawidłowe.

Czas

45 min.

Formy

Zajęcia ruchowe, pogadanka

Materiały

Obrazki lub zdjęcia przedstawiające zjawisko powodzi lub inne związane z wodą (rzeka, rzeka w czasie powodzi, zalane ulice – bez drastycznych obrazów, kałuża, deszcz itp.), butelka z wodą mineralną, taśma malarska dwustronna do przygotowania wizytówek, czarny mazak, płyta z wesołą muzyką (może być jakaś „deszczowa” piosenka).

Przebieg zajęć

WPROWADZENIE

Pytamy: Czy dzieci kiedykolwiek słyszały o powodzi? Czy spotkały się z takim zjawiskiem? Czy wiedzą, skąd się bierze powódź? Pokazujemy zdjęcia i dzieci odpowiadają, na których widać powódź i po czym to poznały.

POGADANKA

Jak myślą, czy powódź jest niebezpieczna? Dlaczego? Ponieważ jest niebezpieczna ustalamy czego nie wolno im robić podczas powodzi (np. można się utopić – nie wolno do niej wchodzić, jest brudna – nie wolno jej dotykać, pełno w niej zarazków – nie wolno jej pić, można pić wodę tylko mineralną lub z beczkowitzu itp.). Dobrze, jeśli mamy wśród zdjęć widok np. dziecka chodzącego po zalanej drodze.

Wiemy już, że powódź jest niebezpieczna, ustalamy więc jak powinniśmy się zachowywać i o czym pamiętać (żeby trzymać się blisko rodziców/osób starszych, słuchać ich i być grzecznym, przed wodą uciekać na górkę, nie chować się, nie oddalać do kolegi/koleżanki).

Zsuwamy ławki pod ścianę, przygotowujemy miejsce do zabawy.

ZABAWA RUCHOWA W „KROPELKĘ”

Na początku jedno z dzieci jest kroplą deszczu i łapie inne dzieci. Po złapaniu obydwójce biorą się za ręce i bez rozrywania muszą złapać kolejne. W ten sposób stopniowo do łańcuszka, po złapaniu, dołączają kolejne dzieci. Zabawa ma pokazać, że woda, jako pojedyncza kropla (deszcz) nie jest niebezpieczna – możemy przed nią uciec. Niebezpieczna jest wtedy, gdy jest jej dużo, gdy deszcz długo pada lub jest bardzo duży, wtedy może być powódź. Z małej rzeki robi się wielka rzeka.

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtyca, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Lekcja 2.

TEMAT: Do powodzi – jestem gotów!

Cel zajęć

Zapoznanie z komunikatami o powodzi – skąd wiadomo, że nadchodzi powódź?
Uświadomienie dzieciom konieczności przygotowania się do powodzi.

Dzieci po zajęciach

Będą wiedziały skąd przychodzą informacje o zagrożeniu o powodzi, jak powinien być przygotowany dom do powodzi, jaką rolę w przygotowaniach przed powodzią mają poszczególne członkowie rodziny.

Czas

45 min.

Formy

Zabawa ruchowa na zwinność i szybkość, pogadanka, zabawa kreatywna

Materiały

Taśma lub lina, duże klocki, ringo, rekwizyty związane ze służbami niosącymi pomoc podczas powodzi (np. czapka policyjna, żołnierska, samochodzik karetka lub straż pożarna, kamizelka ratownika itp.), 3 plansze (lub więcej/mniej w zależności od liczby dzieci) z rysunkiem domu, na którym schematycznie zaznaczone są 3 kondygnacje (parter, piętro, strych) z podziałem na różne pomieszczenia (kuchnia, jadalnia, pokój komputerowy, sypialnia, łazienka, pokój dziecienny, strych itp.) oraz z garażem. Elementy umeblowania domu (jednakowe komplety obrazków) przedstawiające różne meble, wyposażenie oraz różne przedmioty i samochód (przykładową listę podano poniżej). Dodatkowo zdjęcie lub rysunek zaworu gazowego, kontaktu elektrycznego, żelki do naklejania obrazków na plansze.

Przebieg zajęć

WPROWADZENIE

Pytamy dzieci czy wiedzą, jakie służby niosą pomoc podczas powodzi? Czy wiedzą jakimi pojazdami jeżdżą (m.in. strażacy, policjanci, pogotowie, wojsko). A jakie cechy powinien mieć strażak, policjant ... – musi być szybki, zwinny, silny. My też chcemy być jak oni i umieć stawić czoło powodzi.

Dzielimy dzieci na 3 lub 4 grupy (policjanci, żołnierze, strażacy, pogotowie) – drużyny będą ze sobą rywalizowały podczas zajęć. Każda drużyna otrzymuje swój rekwizyt (lub naklejki

w określonym kolorze lub kształcie). Ustalamy wspólny okrzyk (np.: nauczyciel – „Do powodzi!”, dzieci – „Jestem gotów!”).

ZABAWA RUCHOWA

Strażak, policjant, żołnierz musi być zwinny i niosąc pomoc musi umieć radzić sobie z przeszkodami! Dzieci ustawiają się w dwa/trzy/cztery rzędy – w zależności od liczby uczestników. Układamy tor przeszkód (dla każdej drużyny oddzielny) – przykładowy: kawałek taśmy przyklejonej na podłodze, 2 krzeselka, z których układamy mały slalom, duży klocek, który ma symbolizować kałużę, którą trzeba przeskoczyć. Dzieci pokonują tor przeszkód – sprawdzamy, która drużyna jest najszybsza – nagradzamy brawami. Zabawę można powtórzyć – dzieci trzymają ringo na głowie i tak pokonują tor przeszkód.

Ustawiamy ławki tak, aby każda grupa miała swój stolik.

ZABAWA KREATYWNA – BEZPIECZNY DOM

Dzieci w tych samych grupach dostają komplet materiałów – dużą planszę ze schematem domu oraz symbole rzeczy, które w tym domu się znajdują. Zadaniem dzieci jest umeblowanie domku – rozmieszczenie rzeczy, które są w nim na co dzień i przyklejenie ich na żelkach do makiety. Nauczyciel sprawdza i podpowiada dzieciom.

Elementy umeblowania domu: pralka, lodówka, piec kuchenny, kanapa, lampa stojąca, telewizor, komputer, stół, legowisko dla psa, szafki na dokumenty, sucha karma i miska dla psa, pudło z zabawkami dla dzieci, łóżko, kalosze, żelazko, woda do picia w butelce, pojemnik z jedzeniem na drogę, lekarstwa, album ze zdjęciami, odkurzacz, buty z rolkami, dokumenty osobiste, okulary przeciwsłoneczne, książki, kwiatek w doniczce, wazon na kwiaty, kosztowności.

Po wykonaniu zadania odzywa się sygnał alarmowy – może to być np dzwonek, syrena nagrana za CD, nauczyciel mówiący przez tubę „Uwaga, uwaga, mieszkańcy miejscowości (tutaj podaje nazwę miejscowości, w której znajduje się szkoła) jutro nadejdzie powódź. Woda będzie sięgała aż do pierwszego piętra, itp.”. Omawiamy z dziećmi skąd dowiedzą się, że nadchodzi powódź (z radia, telewizji, Internetu, od sąsiada, od strażaków, bo będą wyły syreny itd.).

Wracamy do naszych plansz – otrzymaliśmy ostrzeżenie. Podkreślamy, że mamy jeszcze jeden dzień czasu do powodzi, woda będzie wysoka i zaleje np. cały parter. Pokazujemy dzieciom na planszy, jak wysoko będzie sięgała woda. Zastanawiamy się czy nasze rzeczy są bezpieczne w domu i, czy możemy je jakoś zabezpieczyć – przekładamy lub zabieramy z planszy odpowiednie przedmioty. Omawiamy zabawę (po kolei każda grupa omawia swoją planszę), zastanawiamy się, co mogą zrobić dzieci.

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem gotów!”.

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtyczka, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Lekcja 3.

TEMAT: Uwaga powódź!

Cel zajęć

Uświadomienie konieczności szybkiego reagowania na komunikaty. Zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa podczas powodzi i zasadami ewakuacji.

Dzieci po zajęciach

Będą wiedziały, że bardzo ważne jest aby słuchać uważnie komunikatów i szybko na nie reagować. Jak powinna się przygotować rodzina do ewakuacji, jaką rolę w przygotowaniach przedpowodziowych mają poszczególni członkowie rodziny.

Czas

45 min

Formy

Zabawa tematyczna, zabawa ruchowa, pogadanka.

Materiały

Płyta CD z muzyką (np. „deszczową” piosenką), kartki z rzeczami do zabrania podczas ewakuacji (okulary, leki, ciepłą odzież, latarkę, koc, pieniądze, dokumenty, jedzenie, picie, zabawki, zwierzęta domowe, zwierzęta gospodarskie, wazon, przybory do mycia, szczotkę do sprzątnia itd.).

Przebieg zajęć

ZABAWA RUCHOWA

Zabawa ruchowa „woda – ląd” – uczyliśmy się szybko reagować na zagrożenie.

Ustaliliśmy zasady – dywan w sali to ląd, podłoga to woda (jeżeli nie ma dywanu możemy nakleić taśmę na podłogę). W wodzie możemy się bawić, ale jeżeli przychodzi powódź staje się ona bardzo niebezpieczna więc, jak najszybciej musimy uciec na ląd. Puszczamy muzykę, dzieci biegają swobodnie. Prowadzący ścisza muzykę i mówi polecenia „woda” lub „ląd”. Dzieci mają za zadanie znaleźć się odpowiednio na dywanie lub pozostać na podłodze. Polecenia można mylić np. kilka razy pod rząd wymienić to samo polecenie. Dziecko, które jest ostatnie odpada. Zwycięża drużyna, w której zostanie najwięcej zawodników. Zwycięzców nagradzamy brawami.

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem gotów!”.

POGADANKA

Prowadzący podaje komunikat o powodzi, wezwanie do ewakuacji! Tym razem powódź nadejdzie za godzinę. Każda z grup dostaje swój zestaw obrazków przedstawiających różne przedmioty. Zadaniem dzieci jest wybranie tych, które wezmą ze sobą do plecaka podczas ewakuacji.

Następnie wspólnie ustaliliśmy co jest nam najpotrzebniejsze i dlaczego. A co robimy ze zwierzętami domowymi? Podkreślaliśmy jak ważne jest, aby się nimi opiekować i mogły to zrobić dzieci.

Jeżeli zajęcia odbywają się na terenach wiejskich pytamy również o zwierzęta gospodarskie – gdzie można je odprowadzić i kto może to zrobić. Pamiętajmy, aby zapewnić zwierzętom pokarm. W przypadku, gdy nie mamy czasu na odprowadzenie zwierząt pamiętamy o ich

wypuszczeniu (odpięciu z łańcucha, otwarciu obory, stajni, kurnika) i zapewniamy, że sobie poradzą.

Odrzucamy rzeczy, które są nam niepotrzebne (uwaga na ulubione zabawki – niektóre dzieci ich nie wezmą z obawy przed zamoczeniem lub zgubieniem-wolą przenieść w domu na wyższe piętro, albo po prostu uznają, że nie ma czasu na zabawę i trzeba zabrać inne potrzebniejsze rzeczy, poduszka też jest dyskusyjna – może zamoknąć, zajmie dużo miejsca).

OKRZYK

Do powodzi! Jestem gotów!?”

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtyca, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Lekcja 4.

TEMAT: Uwaga powódź! Numery alarmowe

Cel zajęć

Zapoznanie z numerami alarmowymi (997, 998, 999, 112) i flagami (barwami alarmowymi).

Dzieci po zajęciach

Będą znały lub powtórzą numery alarmowe. Będą wiedziały jak za pomocą 3 kolorów mogą pokazać czego potrzebują.

Czas

45 min.

Formy

Zabawa, ćwiczenia, pogadanka.

Materiały

Puzzle z numerami alarmowymi (można wykonać samemu), kartki (flagi) w trzech kolorach – czerwony, biały, niebieski.

Przebieg zajęć

ZABAWA – PUZZLE

Każda z drużyn musi świetnie znać telefony alarmowe i sygnały wzywające pomoc. Dzieci w kopertach dostają zestaw puzzli, które układają na czas. Na puzzlach zamieszczone numery telefonów alarmowych. Zwycięską drużynę naradzamy brawami. Po ułożeniu omawiamy znaczenie przedstawionych numerów. Przypominamy, że podczas powodzi nie powinniśmy grać/bawić się telefonem, ani długo rozmawiać – dzieci mówią dlaczego. Prowadzący kolejno wymienia służby (pogotowie, policja, straż pożarna) – mówi np. pogotowie, a dzieci głośno powtarzają pasujący numer telefonu alarmowego.

POGADANKA

Podczas powodzi często jest tak, że nie działają telefony. My zostaliśmy w domu, a wokół jest wszędzie woda i nie wiemy, jak przekazać ratownikom (np. lecącym helikopterem), że czegoś potrzebujemy. Do tego służą kolorowe flagi. Omawiamy znaczenie poszczególnych kolorów: czerwony (potrzebuję lekarza), biały (potrzebuję się ewakuować), niebieski

(potrzebują jedzenia i picia). Dzieci mogą mówić z czym im się takie kolory kojarzą (np. czerwony z krwią, biały z ewakuacją, niebieski z wodą).

ZABAWA RUCHOWA

Kładziemy po 1 fladze na 3 stołach. Dzieci chodzą wokół stołów. Na hasło prowadzącego – np. potrzebuję pomocy medycznej – dzieci muszą stanąć przy odpowiednim stoliku. Ostatnie dziecko odpada. Wygrywa drużyna, która zachowała najwięcej zawodników.

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem gotów!”.

Możliwe modyfikacje

Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtycza, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Lekcja 5.

TEMAT: Po powrocie do domu

Cel zajęć

Zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa i higieny po powrocie do domu. Sprawdzenie nabytej wiedzy.

Dzieci po zajęciach

Będą znały zasady bezpieczeństwa przy powrocie do domu zalanego przez powódź.

Czas

45 min.

Formy

Zabawa, ćwiczenia, pogadanka.

Materiały

Zestaw zdań/pytań do zabawy prawda-falsz. Ulotka z Rodzinnym Planem Powodziowym (RPP)².

Przebieg zajęć

WPROWADZENIE

Omówienie zadania.

ZABAWA W PARY. POGADANKA

Każda z grup dostaje po komplecie karteczek z różnymi zachowaniami i czynnościami, które musi połączyć w pary np. zabawki zalane przez wodę – nie można się nimi bawić, owoce i warzywa z zalanego ogródka – nie można ich jeść, trzeba wyrzucić, woda do picia – możemy pić tylko mineralną w butelkach, biała flaga – chcemy się ewakuować itp.

Omawiamy poszczególne zestawy. Jest to rodzaj podsumowania i ewaluacji zdobytej wiedzy. Sprawdzamy, która grupa miała najwięcej poprawnie dobranych par. Ogłaszamy zwycięską

---

² Ulotka „Rodziny Plan Powodziowy”, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

drużynę i nagradzamy ją brawami. A ponieważ wszyscy byli bardzo dzielni, szybcy, sprawni to wszyscy dostają upominki (materiały promocyjne, ulotkę RPP i słodycze).

OKRZYK

„Do powodzi! Jestem gotów!”

Możliwe modyfikacje

1. W ramach 5 zajęć można zaprosić do szkoły strażaków.
2. Można wykorzystać inne scenariusze np. z wydawnictwa „Jak sobie radzić z powodzią. Materiały dydaktyczne dla nauczycieli” (M. Siudak, E. Tyralska-Wojtycza, R. Konieczny, IMGW-PIB 2013 – wydanie V).

Uwagi do organizacji zajęć

Dzieci bardzo lubią rywalizację, więc podział na 3 rywalizujące ze sobą zespoły bardzo dobrze się sprawdza i aktywizuje dzieci.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA VI KLASY SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Lekcja 1.

TEMAT: Powódź – co trzeba wiedzieć o wodnym żywiole?

Cel zajęć

Zapoznanie uczniów ze zjawiskiem powodzi oraz podstawowymi pojęciami z zakresu bezpieczeństwa powodziowego i ogólnej problematyki powodziowej.

Uczestnicy

Klasa VI szkoły podstawowej (ok. 25 osób w wieku 10-12 lat).

Materiały/ środki dydaktyczne

Mapa gminy/ miejscowości na obszarze, której położona jest szkoła z zaznaczonymi obszarami zalewowymi (ewentualnie większy obszar, jeśli jest problem z dostępem do takiej mapy), plastelina do przyklejania, plansza współzawodnictwa (można ją narysować na tablicy), taśma malarska, papier, flamastry, karteczki z zadaniami (tematy podano poniżej), zdjęcia/rysunki ilustrujące przyczyny i skutki powodzi (przykłady opisano poniżej) oraz korzyści z wody dla człowieka, ewentualnie materiały do podziału klasy na grupy (np. kolorowe naklejki, kamyki).

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

- Przedstawienie celu i planu zajęć.
- Ustalenie zasad pracy (zajęcia warsztatowe, praca w grupach).

Praca w grupach jest punktowana, co wywołuje rywalizację i sprzyja aktywizacji. Punkty w trakcie zajęć przyznaje prowadzący. Oceniane mogą być, poza prawidłowymi odpowiedziami: zaangażowanie, pomysłowość, w niektórych przypadkach dokładność wykonywania zadań.

Przebieg zajęć

Wstęp

- Omówienie zagrożenia powodziowego istniejącego na obszarze, gdzie znajduje się szkoła (ewentualne zaprezentowanie mapy z zaznaczonymi obszarami narażonymi na zalanie/podtopienie). Uczniowie zapoznają się z mapą – zaznaczają na niej miejsce swojego zamieszkania.
- Rozmowa na temat tego czy uczniowie, ich rodziny, ich znajomi doświadczyli powodzi, spotkali się z tym zjawiskiem, czy wiedzą/ wiedzieli przed prezentacją mapy, że obszar ich gminy/miasta jest zagrożony wystąpieniem powodzi?

Rozwinięcie

Prowadzący wyjaśnia czym jest zjawisko powodzi (definicja). Omawia, gdzie powódź najczęściej występuje na świecie i w Polsce – przytacza dwie ostatnie, największe powodzie w kraju – powódź z 1997 r. oraz 2010 r. Prezentuje zagrożenie powodziowe na terenie województwa łódzkiego.

PRACA W GRUPACH

1. Prowadzący dzieli klasę na trzy grupy (losowanie przydziału do grupy, ustawienie stolików do pracy dla trzech zespołów). Każda z grup losuje jeden z trzech tematów do opracowania:

TEMAT I: Jakie są przyczyny powstania powodzi?

- naturalne
- spowodowane działalnością człowieka

Do tego tematu można rozdać zdjęcia lub rysunki, które przedstawiają:

- *roztopy wiosenne*
- *zator na rzece*
- *opady deszczu*
- *sztormowe fale*
- *przerwanie zapory*
- *zabetonowane, wielkoobszarowe powierzchnie/parkingi*
- *zaśmiecone rowy i przepusty*
- *zniszczone obwałowania*
- *bobry (bobry tworzą tamy i przyczyniają się do podpiętrzania wody, bobry i inne zwierzęta uszkadzają też wały) – przyczyna naturalna*

TEMAT II: Jakie mogą być skutki powodzi?

Do tego tematu można rozdać zdjęcia lub rysunki, które przedstawiają:

- *zniszczone domy*
- *zniszczone elementy infrastruktury komunalnej: drogi, mosty*
- *straty w rolnictwie*
- *skażenie środowiska naturalnego (np. cmentarz, stacja benzynowa pod wodą)*
- *martwe zwierzęta*
- *załamani/ smutni ludzie*

TEMAT III: Dlaczego ludzie chcą osiedlać się w pobliżu wody? Jakie mają z tego korzyści?

Do tego tematu można rozdać zdjęcia lub rysunki, które przedstawiają:

- *splływ kajakowy*
- *łowienie ryb*
- *splawność rzeki*
- *elektrownię wodną*
- *pojenie zwierząt/podlewianie roślin*
- *gospodarstwo agroturystyczne nad wodą*

- *plażowanie*

2. Liderzy grup prezentują wyniki pracy.

3. Prowadzący dopowiada pominięte treści, wyjaśnia wątpliwości pojawiające się podczas prezentacji.

Zakończenie

Omówienie ćwiczenia. Prowadzący ocenia zaangażowanie dzieci, poprawność odpowiedzi na pytania, przyznaje punkty (od jednego do trzech) i zapisuje je na tablicy lub planszy wyników.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podziękowanie za aktywność. Podsumowanie, wyliczenie omówionych zagadnień. Zapowiedź tematyki kolejnej godziny zajęć, która będzie poświęcona prezentacji nowego spojrzenia na bezpieczeństwo powodziowe.

Możliwe modyfikacje

Jeśli dzieci są aktywne i pracują sprawnie, można zrezygnować z wprowadzenia dotyczącego zjawiska powodzi na rzecz pogadanki, w której prowadzący zadając pytania naprowadza uczniów na samodzielne sformułowanie przez nich definicji powodzi (czym jest powódź, kiedy mamy do czynienia z powodzią?).

Rozdanie zdjęć do każdego z tematów uatrakcyjnienia zajęcia, ale także znacznie ułatwia zadanie, więc można z tego zrezygnować.

Lekcja 2.

TEMAT: Na powódź mam plan, czyli jak właściwie przygotować się na nadejście wielkiej wody?

Cel zajęć

- Zaprezentowanie trzech strategii ograniczania strat powodziowych oraz poznanie środków umożliwiających realizację każdej ze strategii.
- Uświadomienie możliwości minimalizowania indywidualnych strat powodziowych przez odpowiednie przygotowanie domu i jego wyposażenia na wypadek wystąpienia żywiołu.
- Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje, bliskich oraz posiadanego mienia.

Materiały/ środki dydaktyczne

Rzutnik, CD z prezentacjami multimedialnymi³, ilustracje/zdjęcia dotyczące metod ograniczania skutków powodzi w ramach 3 strategii i (osobno) karteczki z hasłowo zapisanymi tymi metodami (do każdego zdjęcia powinna być dopasowana odpowiednia karteczka – **hasła**/tematy zdjęć podano poniżej), karteczki samoprzylepne.

Czas zajęć

45 min.

---

³ Roman Konieczny, Małgorzata Siudak: „Metody ograniczania skutków powodzi. Pomoce dydaktyczne dla nauczycieli”. CD z prezentacjami multimedialnymi. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

Wprowadzenie

Zaprezentowanie powodzi jako zjawiska gwałtownego, nieprzewidywalnego i nieuchronnego. Jeśli mieszkamy na terenach zalewowych przeświadczenie, że powódź nigdy nam nie zagrozi jest lekkomyślne, musimy liczyć się z tym, że prędzej czy później powódź wystąpi.

Pogadanka na temat zmiany dotychczasowego myślenia o powodzi – odejście od pojęcia "ochrona przeciwpowodziowa" na rzecz "ograniczanie strat powodziowych".

Przebieg zajęć

Wstęp

Omówienie trzech strategii ograniczania strat powodziowych.

- Trzymać powódź z daleka od ludzi.
- Trzymać ludzi z daleka od powodzi.
- Nauczyć się żyć z powodzią.

Prezentacja w PowerPoint (wybrane slajdy z materiałów znajdujących się na płycie CD).

Podkreślenie tego, że dopiero połączenie wszystkich tych strategii daje najlepsze efekty w ograniczaniu strat powodziowych. Strategia pierwsza to duże inwestycje, które planowane są przez inżynierów. Na realizację tych budowli i ich późniejsze utrzymanie potrzebne są duże środki finansowe. Strategia druga owocuje, gdy jest konsekwentnie realizowana – wpływ na jej wykonanie mają głównie władze samorządowe. Najbliższą strategią dla człowieka mieszkającego na terenach zalewowych jest strategia trzecia – te zajęcia mają na celu bliższe omówienie i zaprezentowanie tego, co można dokonać samodzielnie, właśnie w ramach strategii nr 3.

Rozwinięcie

PRACA W GRUPACH oraz DYSKUSJA MODEROWANA

Każda z rywalizujących ze sobą grup otrzymuje po 5 karteczek z zapisanymi hasłowo metodami ograniczania skutków powodzi w ramach trzeciej strategii „nauczyć się żyć z powodzią” (listę metod i równocześnie tematykę ilustracji podano poniżej). Uczestnicy szkolenia wybierają spośród ilustracji rozłożonych na podłodze/ stolikach te, które pasują do otrzymanych haseł (ilustracje zamieszczone w załączniku nr 3 należy wydrukować bez podpisu). Ilustracje przedstawiają sposoby/techniki zabezpieczenia domu na wypadek wystąpienia powodzi lub rzeczy, które pasują do otrzymanych haseł. Następnie każda grupa (wybrane z niej osoby pojedynczo) omawia swoje ilustracje. Prowadzący dopowiada treści istotne. Powstaje spójny obraz technik/sposobów samodzielnego ograniczania strat z podziałem, na to co można zrobić dużo, dużo wcześniej np. na etapie wybierania miejsca do zamieszkania lub projektowania domu oraz to, co można, a nawet trzeba zrobić, gdy dostaniemy informację o zbliżającej się powodzi.

Ilustracje/**hasła** na karteczki:

- podniesienie usytuowania domu
- ubezpieczenie domu i wyposażenia
- odprowadzanie wód deszczowych z okolicy domu
- dbałość o zachowanie wysokiej retencyjności w otoczeniu domu

- konserwacja rowów odwadniających
- zabezpieczenie kanalizacji przed cofaniem się ścieków
- zastosowanie osłon stałych
- zastosowanie osłon tymczasowych (worki z piaskiem, ofoliowanie)
- uszczelnienie domu
- przygotowanie domu na zalanie wodą
- usytuowanie garażu na poziomie terenu
- usytuowanie ważnych instalacji na wyższych kondygnacjach (np. pieca centralnego ogrzewania)
- cenne przedmioty
- pamiątki rodzinne
- dokumenty (w tym dokumenty księgowe).

UWAGA! Wyjaśnienia przez prowadzącego wymagają pojęcia, które mogą być przez dzieci nieznanne: "retencyjność", "usytuowanie", "wyższa kondygnacja".

Zakończenie

Dyskusja na temat tego, czy podobne techniki są dzieciom znane, czy może są stosowane w ich domach/mieszkaniach, u ich sąsiadów, krewnych? Pogadanka na temat znaczenia indywidualnej odpowiedzialności w ograniczaniu strat powodziowych. Przyznanie punktów – za każdy prawidłowo dopasowany do obrazka tytuł – 1 punkt dla grupy (grupa może zdobyć łącznie 5 punktów).

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podsumowanie przez prowadzącego dotychczas przekazanych treści, zapowiedź tego, co będzie się działo podczas następnych zajęć: podkreślenie potrzeby wcześniejszego przygotowania się na ewentualne niebezpieczeństwo, zapoznanie się z zasadami prawidłowego zachowania się, gdy powódź już wystąpi.

Możliwe modyfikacje

W przypadku braku rzutnika w sali lekcyjnej można zrezygnować z prezentacji multimedialnej, omawiając trzy strategie ograniczania strat powodziowych w formie pogadanki.

Lekcja 3.

TEMAT: Powódź! Myślę i działam bez wytchnienia w sytuacji zagrożenia

Cel zajęć

- Omówienie znaczenia Rodzinnego Planu Powodziowego w ograniczaniu skutków powodzi.
- Zasady prawidłowego zachowania się podczas ewakuacji.
- Bezpieczeństwo zwierząt w obliczu żywiołu.
- Prezentacja barw ratunkowych.

Materiały/ środki dydaktyczne

Ulotka "Rodzinny Plan Powodziowy"⁴, 3 plansze z rysunkiem/schematem domu, na którym schematycznie zaznaczone są 3 kondygnacje (parter, piętro, strych) z podziałem na różne pomieszczenia (kuchnia, jadalnia, pokój komputerowy, sypialnia, łazienka, pokój dziecienny, strych itp.) oraz z garażem. Elementy umeblowania domu (jednakowe komplety obrazków) przedstawiające różne meble, wyposażenie oraz różne przedmioty i samochód – przykładową listę podano poniżej. Guma do przyklejania, kartki z barwami ratunkowymi (znaczenie barw podano poniżej), kartki papieru, flamastry.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Przypomnienie tego, co robiliśmy podczas poprzednich zajęć, o czym już wiemy:

- znamy podstawowe informacje na temat powodzi, czym jest, jak bardzo jest niebezpieczna, co ją powoduje
- znamy sposoby zabezpieczenia swojego domu/gospodarstwa domowego, by w razie wystąpienia powodzi zminimalizować straty, które może spowodować żywioł.

Przebieg zajęć

Wstęp

Decyzja co zrobić, jak się zachować gdy dostajemy informację o powodzi – nie jest łatwa. Ludzie, dla których powódź jest zaskoczeniem, pod wpływem emocji reagują w sposób nieprzewidywalny. Niektórzy nie reagują wcale nie dowierzając, że powódź może nadejść, zapominają o zrobieniu najważniejszych rzeczy. Gdy pojawia się konieczność ewakuowania się w bezpieczne miejsce, nie wiedzą co ze sobą zabrać. Dlatego warto wcześniej wszystko przemyśleć i zaplanować czynności do wykonania przez poszczególnych domowników na wypadek nadejścia powodzi. Posłużyć do tego może Rodzinny Plan Powodziowy.

Prowadzący rozdaje uczniom ulotkę z Rodzinnym Planem Powodziowym i wyjaśnia jak należy go uzupełnić. Zachęca do wypełnienia ulotki wspólne z rodzicami.

Rozwinięcie

PRACA W GRUPACH

Uczniowie z każdej grupy otrzymują planszę przedstawiającą schemat domu, gumę do przyklejania oraz komplet obrazków.

Elementy umeblowania domu: pralka, lodówka, piec kuchenny, kanapa, lampa stojąca, telewizor, komputer, stół, legowisko dla psa, szafki na dokumenty, sucha karma i miska dla psa, pudło z zabawkami dla dzieci, łóżko, kalosze, żelazko, woda do picia w butelce, pojemnik z jedzeniem na drogę, lekarstwa, album ze zdjęciami, odkurzacz, buty z rolkami, dokumenty osobiste, okulary przeciwsłoneczne, książki, kwiatek w doniczce, wazon na kwiaty, kosztowności.

1. Prowadzący wyjaśnia na czym będzie polegało zadanie: każda z grup mebluje dom umieszczając meble i sprzęty w wybrany, dowolny sposób, przyklejając do planszy obrazki.

---

⁴ Ulotka „Rodzinny Plan Powodziowy”, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

2. Grupy prezentują wyniki pracy uzasadniając, dlaczego tak właśnie umeblowały dom.
3. Prowadzący omawia pracę zwracając uwagę na to, ile wartościowych rzeczy, przedmiotów znajduje się w każdym domu i zachęca dzieci do dyskusji na temat, jak można ochronić sprzęty przed zniszczeniem przez wodę.
4. Kolejnym zadaniem grup jest oderwanie z planszy (z umeblowanego domu) tych przedmiotów, które należy zabrać ze sobą w razie ewakuacji.
5. Prowadzący omawia decyzje każdej z grup i przyznaje punkty za prawidłowy wybór rzeczy. Dopowiada to, co mogłoby się przydać w miejscu ewakuacji, a czego nie było na obrazkach. Jeden z obrazków, który przedstawia jedzenie dla psa daje pretekst do rozmowy o sposobach zapewnienia bezpieczeństwa zwierzętom podczas powodzi.

POGADANKA 1

Prowadzący pyta, czy dzieci wiedzą, gdzie na terenie ich miasta/gminy wyznaczone są miejsca przeznaczone do ewakuacji ludzi, zwierząt, pojazdów i maszyn? Jeśli nie wiedzą, wówczas podaje lokalizację tych miejsc (wiedza zaczerpnięta z Urzędu Miasta/Gminy). Dzieci odpowiadają, czy wiedzą, gdzie to jest, zastanawiają się, która z tych lokalizacji jest najbliższej ich miejsca zamieszkania.

POGADANKA 2

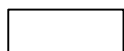
Od służb kryzysowych można otrzymać potrzebne informacje oraz uzyskać konieczną pomoc. Ważne jest, by słuchać przedstawicieli służb, inspekcji i straży oraz stosować się do poleceń osób kierujących akcją, bo to one dysponują wiedzą dotyczącą zapewnienia bezpieczeństwa oraz mają szeroki ogląd sytuacji pozwalający na prognozowanie rozwoju zdarzeń. Czasem bezpośrednia komunikacja ze służbami jest utrudniona ze względu np. na odległość – wtedy stosujemy znaki:

lub kolory:

KOLOR CZERWONY – POTRZEBA POMOCY MEDYCZNEJ

KOLOR BIAŁY – POTRZEBA EWAKUACJI (ZABIERZCIE MNIE STĄD)

KOLOR NIEBIESKI – POTRZEBA WODY I ŻYWNOŚCI

ZABAWA

Każda z grup otrzymuje/losuje kopertę z rozsypywaną, czyli z literami, które po złożeniu utworzą jedno z powyższych haseł (bez nazwy koloru lub, w drugiej wersji, wraz z nazwą koloru). Grupy składają swoje hasła na czas. W następnej kolejności przypisują do danego hasła odpowiedni kolor.

Zakończenie

Prowadzący przyznaje punkty od 3 do 1 w zależności od kolejności ułożenia hasła.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podsumowanie przez prowadzącego dotychczas przekazanych treści, zapowiedź tego, co będzie realizowane podczas następnych zajęć.

Możliwe modyfikacje

1. W przypadku niewystarczającej ilości czasu, element zabawy z układaniem haseł można zrealizować na kolejnych zajęciach.
2. Można też zaproponować uczniom inną zabawę z układaniem liter. Każda z grup losuje znajdujące się wyżej hasła z kolorami flag (załącznik nr 6) i ma za zadanie ułożyć jak najwięcej wyrazów z liter, z których składają się hasła, tyle, że słowa te mają być tematycznie związane z daną, sygnalizowaną potrzebą, czyli:

Grupa z hasłem – "KOLOR CZERWONY – POTRZEBA POMOCY MEDYCZNEJ" szuka jak najwięcej wyrazów związanych z medycyną: RANA, JODYNA, KREW, KARETKA itd.

Grupa z hasłem – „KOLOR BIAŁY – POTRZEBA EWAKUACJI (ZABIERZCIE MNIE STĄD)” szuka jak najwięcej wyrazów związanych z miejscami (mogą być także nazwy miejscowości): BIAŁYSTOK, SZKOŁA, SĄD, UBIKACJA, ŁĄKA, REMIZA itd.

Grupa z hasłem – „KOLOR NIEBIESKI – POTRZEBA WODY I ŻYWNOŚCI” szuka jak najwięcej wyrazów związanych z jedzeniem: WODA, TALERZ, NALEŚNIK, WINO itd.

Uwaga, litery mogą być używane wielokrotnie, mimo, że w zdaniu są pojedynczo. Na realizację zadania grupy mają 8-10 min. Prowadzący przyznaje grupom punkty (1-3) w zależności od liczby ułożonych wyrazów.

Lekcja 4.

TEMAT: Gdy woda opada. Pierwsze kroki w kierunku powrotu do normalności

---

Cel zajęć

- Podkreślenie zasad prawidłowej współpracy ze służbami kryzysowymi i ratunkowymi.
- Prezentacja prawidłowego postępowania przy usuwaniu skutków powodzi po powrocie do domu zalanego podczas powodzi.

Materiały/ środki dydaktyczne

Puzzle z numerami alarmowymi (można wykonać samemu), karteczki prawda/fałsz (według tabeli zamieszczonej poniżej).

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

ZABAWA (ENERGIZER)

Każda z 3 grup otrzymuje pudełko z puzzlami przedstawiającymi numery alarmowe do Straży Pożarnej (998), na Policję (997) i Pogotowie Ratunkowe (999). Dzieci układają puzzle na czas. W zależności od tego, która grupa będzie najszybsza, przyznawane są punkty (3, 2 i 1).

Przebieg zajęć

Wstęp

POGADANKA 1

Rozmowa na temat roli każdej ze służb w przypadku wystąpienia powodzi oraz znaczenia dobrej współpracy z nimi.

W czym mogą nam pomóc strażacy? (w tym miejscu prezentujemy dzieciom, jak prawidłowo układać worki z piaskiem). Ewentualnie przypomnienie o planowanym spotkaniu ze strażakami (np. na kolejnej lekcji). W czym mogą pomóc policjanci? Kiedy będzie potrzebna pomoc ratownictwa medycznego? Jakiego rodzaju pomoc możemy uzyskać w Urzędzie Gminy/Urzędzie Miasta?

POGADANKA 2

Omówienie prawidłowych zachowań i zasad postępowania po powrocie do zalanego domu.

Po powodzi też można wiele zrobić, by ograniczyć straty. Nieumiejętne likwidowanie skutków powodzi może nasze straty jeszcze zwiększyć. Właściwe podejście pozwoli uniknąć strat wtórnych oraz skutków niedostatecznego lub nieprawidłowego osuszania budynku.

Wiedza na temat tego od czego zacząć prace oraz w jakiej kolejności je wykonywać jest bardzo ważna. Wracając do domu po powodzi nie wiemy do końca, co zastaniemy, jak duże szkody wywołała woda. Powodzianie nie tylko muszą zmierzyć się z wyzwaniem polegającym na konieczności doprowadzenia swojego domu do porządku, należy pamiętać, że dodatkowo bardzo często powódź jest przyczyną dużego stresu, traumy. Likwidacja skutków psychologicznych, które zostały przez nią wywołane u ludzi, może trwać znacznie dłużej niż odbudowa, czy remont domu.

Rozwinięcie

Każda z grup (na zmianę) losuje kartki z wymienionymi poniżej stwierdzeniami po 8 karteczek dla każdej grupy (4 pozostawiamy na ewentualną dogrywkę). Następnie każda z grup, czyta na głos zdanie z kartki określając, czy według niej jest ono prawdziwe, czy fałszywe i uzasadnia swój wybór (uczniowie zaznaczają prawidłowe odpowiedzi w jednej z kolumn "prawda/fałsz"). Za każdą prawidłową odpowiedź grupa otrzymuje punkt. Każde ze stwierdzeń jest punktem wyjścia do omówienia przez prowadzącego, jak prawidłowo należy usuwać straty wywołane przez powódź w gospodarstwie domowym.

Lp.	Stwierdzenie	Prawda	Falsz
1	Nie powinno się powracać do domu zanim władze nie ogłoszą, że jest bezpiecznie.	x	
2	Psychologiczne skutki powodzi można złagodzić poprzez unikanie rozmów na temat swojego samopoczucia i odczuć wynikających z doświadczeń powodziowych.		x
3	Zanim przystąpisz do usuwania zniszczeń poczekaj na przedstawicieli swojego ubezpieczyciela, niech najpierw oni oszacują straty.		x

4	Przed wejściem do domu należy ocenić stan jego konstrukcji (czy nie ma pęknięć i odkształceń co groziłoby zawaleniem). Najlepiej dokonać tego przy pomocy specjalisty.	x	
5	Przed wejściem do domu należy zorientować się, czy nie ma zagrożenia ze strony instalacji elektrycznej i gazowej.	x	
6	Należy zdezynfekować studnie. Znajdująca się w niej zanieczyszczona woda może służyć co najwyżej do sprzątnia.		x
7	Należy bezwzględnie wyrzucić żywność, która miała kontakt z wodą powodziową. Można zostawić jedynie konserwy.	x	
8	Lekko zawilgocone pomieszczenia można osuszyć poprzez otwarcie okien i drzwi. Należy jednak pamiętać, że skuteczność tej metody zależy od warunków panujących na zewnątrz.	x	
9	Po 24 godzinach dezynfekowane miejsca należy zmyć ciepłą, nieskażoną wodą.	x	
10	Po powrocie do domu należy natychmiast wypompować całą wodę z piwnicy i przystąpić do jej osuszania.		x
11	Budynki mieszkalne i gospodarcze przed ponownym zasiedleniem należy oczyścić ze szlamu i nieczystości, odkazić a następnie osuszyć.	x	
12	Powódź sprzyja szerzeniu się chorób zakaźnych.	x	
13	Mieszkańcy terenów dotkniętych powodzią zagrożeni są chorobami przewodu pokarmowego takimi jak: dur brzuszny, czerwotka, salmonelloza, wirusowe zapalenie wątroby.	x	
14	Dzieci z terenów dotkniętych powodzią jak najszybciej, choćby pod przymusem, trzeba wysłać na kolonie.		x
15	Jeśli po powodzi w domu pojawi się grzyb, trzeba jak najszybciej się z tego domu wyprowadzić.		x
16	Grzyby usunięte z zagrzybionych części domu można użyć jako nawozu naturalnego w ogródku.		x

17	Bieliznę pościelową i ubrania najlepiej wygotować lub wyprać, co najmniej dwukrotnie, w temperaturze 60°C. Niektóre tkaniny można wymoczyć w roztworze chloru. Po praniu wszystko wyprasować.	x	
18	Samochód, który uległ zalaniu, należy wysuszyć, odgrzybić i jak najszybciej sprzedać.		x
19	Przed powrotem do domu, oprócz podstawowych rzeczy, takich jak żywność, woda, odzież, oświetlenie, należy zabrać z sobą: ubranie ochronne (rękawiczki, maski, gumowe obuwie), przybory i sprzęt do sprzątnia (wiadra, miednice, szczotki, szmaty, worki na śmieci), środki do czyszczenia, środki odkażające oraz aparat fotograficzny.	x	
20	W czasie sprzątnia po powodzi nie powinno się używać środków do czyszczenia zawierających amoniak (połączone opary amoniaku i chloru zawartego z środkach odkażających są szkodliwe).	x	
21	Jeśli instalacja gazowa uległa uszkodzeniu (wyczuwalny zapach gazu), należy natychmiast wezwać pogotowie gazowe.	x	
22	Naczynia i sztuce umyć i co najmniej 15 minut gotować pod przykryciem w wodzie z dodatkiem sody (1-2 łyżki/litr). Większe naczynia kilkakrotnie wyparzyć wrzącą wodą. Naczynia kuchenne można też wyprażyć w piekarniku przez 2 godziny w temperaturze 160°.	x	
23	Aby nie dopuścić do rozwoju grzybów domowych i pleśni, po powodzi należy budynek odgrzybić, a elementy drewniane zaimpregnować specjalnymi preparatami.	x	
24	Miejsca zagrzybione należy dokładnie oczyścić i posmarować dwukrotnie preparatem grzybobójczym. Usunięte grzyby spalić lub zakopać.	x	
25	Po powrocie do domu do celów pitnych najlepiej używać wody butelkowanej, dowożonej beczkowozami, gotowanej lub odkażanej specjalnymi preparatami. Należy pamiętać, że odkażanie nie usuwa z wody zanieczyszczeń chemicznych. Niektóre z nich (azotany) mogą wywoływać sinicę niebezpieczną dlatego niemowlęta i kobiety ciężarne powinny pić wodę tylko przebadaną.	x	
26	Podczas dezynfekcji chlorem osoba wykonująca te czynności powinna pracować z gołymi rękoma, w masce i w okularach. Dla lepszego rezultatu dezynfekcji nie powinna wietrzyć pomieszczenia w którym pracuje.		x

27	Przedmioty, których nie da się uratować na przykład meble tapicerowane, materace, koce oraz wszystkie elementy wykończenia, takie jak wykładziny, boazerie, podłogi drewniane należy bezwzględnie wyrzucić.	x	
28	Ważne dokumenty i książki można wysuszyć, pod warunkiem że zrobi się to natychmiast. Jeśli nie jest to możliwe, można tymczasowo przechować je w zamrażarce.	x	

Powyższe ćwiczenie ma za zadanie przedstawienie najważniejszych zasad, przestrzeganie których pozwala bezpiecznie wrócić po powodzi do normalnego życia. Prowadzący zwraca uwagę także na fakt, że każdorazowo po powodzi władze państwowe, a także różne organizacje pożytku publicznego pomagają osobom poszkodowanym poprzez wsparcie finansowe, psychologiczne, czy też pomoc w pracach porządkowych i remontowych.

POGADANKA

Powódź, jako doświadczenie trudne, ale także okazja do uczciwej odpowiedzi na pytanie, czy byłem do niej dobrze przygotowany, co mogę zrobić, by w przyszłości ponieść mniejsze straty? Próba ustalenia przyczyn tego, że tak szybko zapominamy o powodzi, nie myślimy o zagrożeniu, które wydaje się odległe i tak mało realne...

Zakończenie

Pytanie do uczniów o wrażenia po przeprowadzonych zajęciach, ewentualne uwagi, pytania.....

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

- Wyliczenie głównych, omówionych podczas zajęć zagadnień:
  - ogólne zagadnienia związane z zagrożeniem powodziowym
  - trzy strategie ograniczania strat powodziowych
  - zabezpieczenie domu na wypadek wystąpienia powodzi
  - zasady bezpiecznej ewakuacji
  - rodzinny plan powodziowy
  - znaki i barwy ratunkowe
  - bezpieczny powrót do domu po powodzi
- Podliczenie punktów w rywalizacji grup (i wręczenie symbolicznych nagród – do uznania nauczyciela np. cukierki, dyplomy, brawa).
- Podziękowanie za wspólną pracę i zabawę.
- Zaproszenie na spotkanie ze strażakami.

Możliwe modyfikacje

Brak.

Lekcja 5.

TEMAT: Spotkanie ze strażakami – Rola i zadania straży pożarnej w czasie powodzi

---

Cel zajęć

- Zapoznanie uczniów ze służbami, które zajmują się m.in. niesieniem pomocy poszkodowanym w czasie i po powodzi. Omówienie (utrwalenie) prawidłowych zachowań w czasie powodzi.
- Pokaz sprzętu ratowniczego.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Państwowe i ochotnicze straże pożarne uczestniczą w działaniach związanych z reagowaniem na powódź. Są służbami, do których powinniśmy się zwracać z prośbą o pomoc w razie zagrożenia. Dzieci powinny znać numery alarmowe do straży pożarnej, powinny też wiedzieć, jakie są kompetencje tych służb.

Przebieg zajęć

Zazwyczaj jednostki straży pożarnej chętnie współpracują ze szkołami warto, więc zwrócić się do nich z prośbą o pokaz i pogadankę dotyczącą zagrożenia powodziowego.

Przebieg zajęć powinien być uzgodniony z przedstawicielem straży pożarnej, trzeba z nim też omówić, jaki zakres tematyki powodziowej został już z dziećmi zrealizowany, a jaki jeszcze nie. Być może niektóre tematy powinny być poruszone dopiero ze strażakami, a niektóre powtórzone dla utrwalenia przy okazji tego spotkania (np. prawidłowe zachowania w czasie powodzi, sygnały alarmowe). Warto poprosić strażaków o zademonstrowanie sprzętu ratowniczego służącego do ratowania tonących i do pomocy poszkodowanym w czasie powodzi.

Cennym elementem zajęć może być opowieść strażaków o ich doświadczeniach z powodzi, jeśli takie posiadają – problemach, z którymi się spotkali w związku z ewakuacją zwierząt czy też ludzi.

Dzieci dobrze zapamiętają, jeśli strażak ostrzeże ich przed konsekwencjami, jakie mogą spotkać ludzi, którzy świadomie nie stosują się do poleceń przedstawicieli służb, inspekcji i straży. Niesubordynacja i lekceważenie zagrożenia może narazić na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia zarówno osoby zagrożone powodzią, jak i te, które udzielają im pomocy.

Możliwe modyfikacje

Spotkanie ze strażakami może odbyć się na boisku szkolnym lub w remizie przy sprzyjających warunkach pogodowych, jak również w sali lekcyjnej czy gimnastycznej (wówczas mniej będzie prezentacji sprzętu, więcej elementów dyskusji, pogadanki, opowieści). Jeśli zajęcia realizowane są jednego dnia – w jednym bloku, spotkanie ze strażakami może kończyć cały cykl zajęć lub odbyć się po trzeciej lekcji, przed omówieniem z dziećmi zagadnień związanych z bezpiecznym powrotem do domu po powodzi.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA II KLASY GIMNAZJUM

Lekcja 1.

TEMAT: Powódź – co trzeba wiedzieć o wodnym żywiole?

Cel zajęć

Zapoznanie uczniów ze zjawiskiem powodzi oraz podstawowymi pojęciami z zakresu bezpieczeństwa powodziowego i ogólnej problematyki powodziowej.

Uczestnicy

Klasa II szkoły gimnazjalnej (ok. 25 osób w wieku 13-15 lat)

Materiały/ środki dydaktyczne

Mapa gminy/ miejscowości na obszarze, której położona jest szkoła z zaznaczonymi obszarami zalewowymi (ewentualnie większy obszar, jeśli jest problem z dostępem do takiej mapy), plastelina do przyklejania, plansza współzawodnictwa (można ją narysować na tablicy), taśma malarska, papier, flamastry, karteczki z zagadnieniami i tematami do opracowania (podane poniżej), zdjęcia/rysunki ilustrujące przyczyny i skutki powodzi oraz korzyści z wody dla człowieka (tematy podano poniżej), ewentualnie materiały do podziału klasy na grupy (np. kolorowe naklejki, kamyki).

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

- Przedstawienie celu i planu zajęć.
- Ustalenie zasad pracy (zajęcia warsztatowe, praca w grupach).

Praca w grupach jest punktowana, co wywołuje rywalizację i sprzyja aktywizacji. Punkty w trakcie zajęć przyznaje prowadzący. Oceniane mogą być, poza prawidłowymi odpowiedziami: zaangażowanie, pomysłowość, w niektórych przypadkach dokładność wykonywania zadań.

Przebieg zajęć

Wstęp

Omówienie zagrożenia powodziowego na obszarze, gdzie znajduje się szkoła (ewentualne zaprezentowanie mapy z zaznaczonymi obszarami narażonymi na zalanie/podtopienie). Rozmowa na temat tego, czy uczniowie, ich rodziny lub znajomi doświadczyli powodzi, czy wiedzą, że obszar ich gminy/miasta jest zagrożony wystąpieniem powodzi. Skąd czerpali wiedzę na ten temat. Uczniowie zapoznają się z mapą – mogą sprawdzić/odnaleźć na niej miejsce swojego zamieszkania.

Podkreślenie znaczenia świadomości/wiedzy na temat zagrożenia powodziowego oraz przyczyn powodzi na terenie, gdzie mieszkamy, w szczególności źródeł strat. Zwrócenie uwagi na wpływ działalności ludzi na zwiększanie się zagrożenia powodziowego – zagospodarowywanie terenów zalewowych, uszczelnianie powierzchni, brak dbałości o właściwe odprowadzenie wód deszczowych (rowy odwadniające, przepusty itp.) oraz podkreślenie znaczenia dostępu do informacji o zagrożeniu (ludzie są bardziej mobilni, niż dawniej, zmieniają swoje miejsce zamieszkania i mogą nie znać wszystkich zagrożeń).

Rozwinięcie

PRACA W GRUPACH 1

1. Prowadzący dzieli klasę na trzy grupy (np. przy pomocy losowania kolorowych naklejek). Każda grupa siada przy odrębnym stoliku. Skład grup pozostaje przez cały czas zajęć taki sam. Każda z grup otrzymuje 3 jednakowe tematy do opracowania (losuje karteczkę z tematem):

- Stwórz definicję pojęcia POWÓDŹ. Co to jest powódź?
- Jakie znasz rodzaje powodzi? (*Do tego tematu – dla ułatwienia – 4 zdjęcia: ulewnego deszczu, roztopów, powodzi zatorowej oraz powodzi sztormowej*).
- Dlaczego ludzie chcą osiedlać się w pobliżu wody? Jakie mają z tego korzyści?

Inne pojęcia, takie jak np.: retencja, polder, zarządzanie ryzykiem powodziowym itp. będą wyjaśniane w razie takiej potrzeby w trakcie zajęć, w momencie, gdy pojawi się taka konieczność (braku wiedzy w tym zakresie przy konkretnym zagadnieniu).

2. Liderzy grup prezentują wyniki pracy.

3. Prowadzący ocenia zaangażowanie, trafność definicji – na podstawie propozycji grup formułuje definicję poprawną, ocenia, na ile poszczególne odpowiedzi na pytania były wyczerpujące, przyznaje punkty.

PRACA W GRUPACH 2

Liderzy grup losują jeden temat (karteczkę) do opracowania:

TEMAT I: Jakie powodzie pamiętasz? (w swojej okolicy, w Polsce, na świecie). Kiedy one wystąpiły, jakie były ich przyczyny? Co najlepiej zapamiętałeś z tych zdarzeń?

TEMAT II: Jakie są przyczyny powstania powodzi? (NATURALNE i SPOWODOWANE NIEPRZEMYŚLANĄ DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA).

W przykładach powinny znaleźć się następujące przyczyny:

- **NATURALNE:** ulewne deszcze, roztopy wiosenne, zablokowanie koryta rzeki np. lodem, a w konsekwencji spiętrzenie wody i zalanie terenów, spiętrzenie wód w odcinkach ujściowych rzek przez wiatry wiejące od morza itd.
- **SPOWODOWANE NIEPRZEMYŚLANĄ DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA:** nierozsądne gospodarowanie przestrzenne, ograniczanie retencji glebowej, katastrofy techniczne, nieumiejętność samodzielnego radzenia sobie z powodzią itd.

Do tego tematu uczniowie dla ułatwienia otrzymują zdjęcia ilustrujące przyczyny powodzi:

- **NATURALNE:** lodołamacz – powódź zatorowa, roztopy wiosenne – powódź roztopowa, ulewne deszcze – powódź deszczowa, cofka;
- **SPOWODOWANE NIEPRZEMYŚLANĄ DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA:** pęknięta zaporą, wybetonowany parking, źle zlokalizowane osiedle mieszkaniowe.

TEMAT III: Jakie mogą być skutki powodzi?

Do tego tematu uczniowie dla ułatwienia otrzymują zdjęcia: straty w rolnictwie, straty w infrastrukturze drogowej, zniszczenia domów, śmierć zwierząt i ludzi, skażenie środowiska (podtopiony cmentarz), trauma, depresja.

Zakończenie

DYSKUSJA MODEROWANA

Wybrany przedstawiciel każdej z grup prezentuje wyniki pracy w swoim zespole, które są na bieżąco uzupełniane przez prowadzącego i omawiane na forum całej klasy (sposstrzeżenia, uwagi uczniów z innych grup). Prowadzący przyznaje punkty dla poszczególnych grup – zapisuje je na specjalnie przygotowanej planszy współzawodnictwa lub na tablicy.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podziękowanie uczniom za aktywność. Zapowiedź tematyki kolejnej godziny zajęć.

Możliwe modyfikacje

Prowadzący zakłada, że przewidziany zakres materiału, w przypadku bardzo dużej aktywności klasy, może być zbyt szeroki, by został zamknięty w przewidzianym czasie (45 min.) W takiej sytuacji niezrealizowana część zajęć zostanie zakończona na początku kolejnej (drugiej) godziny zajęć.

Lekcja 2.

TEMAT: Ograniczanie skutków powodzi

Cel zajęć

- Zaprezentowanie strategii ograniczania strat powodziowych oraz poznanie środków umożliwiających realizację każdej ze strategii.
- Uświadomienie możliwości minimalizowania indywidualnych strat powodziowych przez odpowiednie przygotowanie domu i jego wyposażenia na wypadek wystąpienia żywiołu.
- Przedstawienie systemu alarmowania, jako jednego z najważniejszych elementów prewencji przeciwpowodziowej.

Materiały/ środki dydaktyczne

Rzutnik, CD z prezentacjami multimedialnymi⁵, ilustracje/zdjęcia dotyczące metod ograniczania skutków powodzi w ramach 3 strategii i (osobno) karteczki z hasłowo zapisanymi tymi metodami (do każdego zdjęcia powinna być dopasowana odpowiednia karteczka – **hasła**/tematy zdjęć podano poniżej), karteczki samoprzylepne.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Zaprezentowanie powodzi jako zjawiska gwałtownego, nieprzewidywalnego i nieuchronnego. Jeśli mieszkamy na terenach zalewowych przeświadczenie, że powódź nigdy nam nie zagrozi jest lekkomyślne, musimy liczyć się z tym, że prędzej czy później powódź wystąpi. Pogadanka na temat zmiany dotychczasowego myślenia o powodzi – odejście od pojęcia "ochrona przeciwpowodziowa" na rzecz "ograniczanie strat powodziowych".

---

⁵ Roman Konieczny, Małgorzata Siudak: „Metody ograniczania skutków powodzi. Pomoce dydaktyczne dla nauczycieli”. CD z prezentacjami multimedialnymi. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

Przebieg zajęć

Wstęp

Omówienie trzech strategii ograniczania strat powodziowych.

- Trzymać powódź z daleka od ludzi.
- Trzymać ludzi z daleka od powodzi.
- Nauczyć się żyć z powodzią.

Prezentacja w PowerPoint (wybrane slajdy z materiałów znajdujących się na płycie CD).

Podkreślenie tego, że dopiero połączenie wszystkich tych strategii daje najlepsze efekty w ograniczaniu strat powodziowych. Strategia pierwsza to duże inwestycje, które planowane są przez inżynierów. Na realizację tych budowli i ich późniejsze utrzymanie potrzebne są duże środki finansowe. Strategia druga owocuje, gdy jest konsekwentnie realizowana – wpływ na jej wykonanie mają głównie władze samorządowe. Najbliższą strategią dla człowieka mieszkającego na terenach zalewowych jest strategia trzecia – te zajęcia mają na celu bliższe omówienie i zaprezentowanie tego, co można dokonać samodzielnie, właśnie w ramach strategii nr 3.

Rozwinięcie

PRACA W GRUPACH oraz DYSKUSJA MODEROWANA

Każda z rywalizujących ze sobą grup otrzymuje po 5 karteczek z zapisanymi hasłowo metodami ograniczania skutków powodzi w ramach trzeciej strategii „nauczyć się żyć z powodzią” (listę metod i równocześnie tematykę ilustracji podano poniżej). Uczestnicy szkolenia wybierają spośród ilustracji rozłożonych na podłodze/ stolikach te, które pasują do otrzymanych haseł. Ilustracje przedstawiają sposoby/techniki zabezpieczenia domu na wypadek wystąpienia powodzi lub rzeczy, które pasują do otrzymanych haseł. Następnie każda grupa (wybrane z niej osoby pojedynczo) omawia swoje ilustracje. Prowadzący dopowiada treści istotne. Powstaje spójny obraz technik/sposobów samodzielnego ograniczania strat z podziałem, na to co można zrobić dużo, dużo wcześniej np. na etapie wybierania miejsca do zamieszkania lub projektowania domu oraz to, co można, a nawet trzeba zrobić, gdy dostaniemy informację o zbliżającej się powodzi.

Ilustracje/**hasła** na karteczki:

- podniesienie usytuowania domu
- ubezpieczenie domu i wyposażenia
- odprowadzanie wód deszczowych z okolicy domu
- dbałość o zachowanie wysokiej retencyjności w otoczeniu domu
- konserwacja rowów odwadniających
- zabezpieczenie kanalizacji przed cofaniem się ścieków
- zastosowanie osłon stałych
- zastosowanie osłon tymczasowych (worki z piaskiem, ofoliowanie)
- uszczelnienie domu
- przygotowanie domu na zalanie wodą

- usytuowanie garażu na poziomie terenu
- usytuowanie ważnych instalacji na wyższych kondygnacjach (np. pieca centralnego ogrzewania)
- cenne przedmioty
- pamiątki rodzinne
- dokumenty (w tym dokumenty księgowe)

DYSKUSJA

Rozmowa na temat tego, czy podobne techniki są młodzieży znane, czy może są stosowane w ich domach/mieszkaniach, u ich sąsiadów, krewnych? Pogadanka na temat znaczenia indywidualnej odpowiedzialności w ograniczaniu strat powodziowych.

Przyznanie punktów w rywalizacji (każda grupa może zdobyć maksymalnie 5 punktów).

BURZA MÓZGÓW

Uczniowie dostają karteczki samoprzylepne. Zadaniem każdego z nich jest zapisanie na karteczce propozycji (jedna propozycja na jednej karteczce) dotyczącej tego:

1. Skąd/w jaki sposób możemy się dowiedzieć o tym, że powódź się zbliża?
2. W jaki sposób/przez kogo możemy zostać zaalarmowani?

Prowadzący zbiera propozycje, grupuje je i omawia, podkreślając jak duże znaczenie ma odpowiednio wczesne alarmowania mieszkańców terenów zalewowych, jak bardzo warunkuje ono sprawność całej późniejszej akcji i możliwości ograniczania strat.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podsumowanie przez prowadzącego dotychczas przekazanych treści, zapowiedź tego, co będzie działo się na zajęciach następnych.

Możliwe modyfikacje

W przypadku braku rzutnika w sali lekcyjnej można zrezygnować z prezentacji multimedialnej, omawiając trzy strategie ograniczania strat powodziowych w formie pogadanki.

Lekcja 3.

TEMAT: Na powódź mam plan, czyli jak właściwie przygotować się na nadejście wielkiej wody?

Cel zajęć

Omówienie znaczenia Rodzinnego Planu Powodziowego (RPP) w ograniczaniu skutków powodzi.

Materiały/ środki dydaktyczne

Flamastry, duże arkusze Rodzinnego Planu Powodziowego (plansza formatu 50x70 cm przygotowana w oparciu o ulotkę RPP⁶), zdjęcia przedstawiające: dom piętrowy jednorodzinny, gospodarstwo – hodowla krów mlecznych, warsztat samochodowy, opisy

⁶ Ulotka „Rodzinny Plan Powodziowy”, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

sytuacji (zamieszczono je na końcu scenariusza w załączniku), plastelina do przyklejenia planów do tablicy/ściany. Ewentualnie ulotki RPP dla każdego ucznia.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Teraz już wiemy jak zabezpieczyć swój dom/gospodarstwo domowe, by w razie wystąpienia powodzi zminimalizować straty, które może spowodować żywioł. Ale decyzja co zrobić, jak się zachować, gdy dostajemy informację o powodzi – nie jest łatwa. Ludzie, dla których powódź jest zaskoczeniem, pod wpływem emocji reagują w sposób nieprzewidywalny. Niektórzy nie reagują wcale lub zapominają o najważniejszych rzeczach, bez których trudno sobie poradzić poza domem lub rozpocząć życie po powodzi. Dlatego warto wcześniej wszystko przemyśleć i zaplanować czynności do wykonania przez poszczególnych domowników na wypadek nadejścia powodzi. Posłużyć do tego może Rodzinny Plan Powodziowy.

Przebieg zajęć

Wstęp

Prowadzący przedstawia uczniom sposób ich pracy. Cała godzina lekcyjna zostanie poświęcona na wykonanie Rodzinnego Planu Powodziowego, który będzie przewidywał działania poszczególnych członków rodziny/ pracowników firmy/ właścicieli gospodarstwa hodowlanego w przypadku powodzi oraz konieczności ewakuacji.

Rozwinięcie

PRACA W GRUPACH

Każda z grup losuje obrazek przedstawiający dobytek, któremu grozi powódź (dom jednorodzinny, gospodarstwo hodowlane, warsztat samochodowy). Grupy otrzymują duży arkusz Rodzinnego Planu Powodziowego i wypełniają go w odniesieniu do konkretnie zarysowanej sytuacji (opis sytuacji każdy z zespołów dostaje inny – w formie pisemnej). Grupy pracują ok. 20 min. tak, by przez ostatnie 15 min. zaprezentować wyniki swojej pracy.

Zakończenie

Liderzy prezentują wyniki pracy – pozostali członkowie grup, wspierani przez prowadzącego, uzupełniają wypowiedź, dopowiadając istotne rzeczy, odpowiadając na pytania słuchających.

WAŻNE!

- *w kontaktach telefonicznych na arkuszu RPP, oprócz numerów alarmowych powinien się znaleźć numer do Gminnego/Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego*
- *prowadzący powinien wskazać (o ile to możliwe) adres lokalnego miejsca ewakuacji*
- *prowadzący powinien wyjaśnić uczniom czym jest "punkt kontaktowy" i czemu ma służyć.*

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Prowadzący wraz z uczniami formułuje wnioski dotyczące znaczenia posiadania Rodzinnego Planu Powodziowego. Grupy otrzymują punkty za pracę. Prowadzący ocenia trafność wybranych rozwiązań, pomysłowość, staranność, zaangażowanie w pracę.

Uczniowie otrzymują ulotki RPP z zachętą, by wypełnili je w domu wraz z rodziną, w odniesieniu do sytuacji powodziowej, z jaką mogą się spotkać.

Możliwe modyfikacje

Brak.

Załącznik – opisy sytuacji do planu powodziowego

GRUPA I – Gospodarstwo (hodowla krów mlecznych)

Opis sytuacji: Na terenie zalewowym rzeki Warty znajdują się zabudowania gospodarstwa rolno-hodowlanego. Do gospodarstwa prowadzi droga przechodząca przez most na rzece, który każdorazowo podczas wezbrania jest zatapiany w stopniu uniemożliwiającym przeprawę. Obora, w której trzymany jest 20 krów, ma wydzielone miejsce na siano, słomę i paszę, pomieszczenie, gdzie znajdują się dojarki oraz pomieszczenie do przetrzymywania mleka. Za oborą znajduje się otwarta płyta z obornikiem. Na podwórku maszyny rolnicze.

Rodzina prowadząca gospodarstwo składa się z taty, mamy, 15-letniego syna oraz dziadka. Oprócz krów w gospodarstwie znajdują się kury (10) i kaczki (10), psy przy budzie i 2 koty. Po zagrożonej stronie rzeki, w oddaleniu ok. 300 m znajduje się posesja sąsiadów, którzy nie posiadają gospodarstwa rolnego.

Za gospodarstwem znajduje się niewielkie wzniesienie, które nie jest zalewane podczas powodzi, ale zostaje całkowicie otoczone wodą.

Rodzina musi być przygotowana na następujący scenariusz zdarzeń:

- informacja o możliwości zatopienia gospodarstwa może przyjść nagle (systematycznie wzrastający poziom wody spowoduje jego zalanie w przeciągu mniej niż trzech godzin)
- poziom wody może sięgać nawet 2 metrów!
- być może konieczna będzie ewakuacja zwierząt.

GRUPA II – Warsztat samochodowy

Opis sytuacji: W odległości 30 m od rzeki Warty, na terenie zalewowym, znajduje się zakład naprawy samochodów. Na terenie warsztatu znajdują się 4 auta oddane do reperacji przez klientów, w tym 3 będące „na chodzie” i 1 całkiem niesprawne. Ponadto, w warsztacie znajduje się sprzęt do diagnostyki pojazdów o znacznej wartości oraz dokumentacja firmy. Przed warsztatem znajdują się liczne pojemniki ze smarami i olejami. Do warsztatu prowadzą szerokie, oszklone częściowo drzwi.

Właściciel firmy oraz dwóch jej pracowników znajduje się na terenie zakładu w godzinach 7.00 – 16.00. Dojazd do miejsca pracy zajmuje im od 5 minut (pracownicy) do 30 minut (właściciel).

Przedsiębiorca musi przygotować się na następujący scenariusz zdarzeń:

- informacja o możliwości zatopienia warsztatu może przyjść nagle (systematycznie wzrastający poziom wody spowoduje jego zalanie w przeciągu mniej niż dwóch godzin),
- poziom wody może sięgać nawet 2 metrów!
- podtopione zakładu może mieć miejsce w nocy.

GRUPA III – Dom piętrowy, jednorodzinny

Opis sytuacji: Czterooosobowa rodzina (tata, mama, nastoletni syn i babcia) mieszka w piętrowym, podpiwniczonym domku jednorodzinny, który znajduje się na obszarze zalewowym rzeki Wisły. Mają psa Burka w kojcu na podwórku, kota Prota w domu oraz

szczura Pazura w klatce. Babcia, która ma 67 lat jest sprawna fizycznie, natomiast choruje na cukrzycę i musi regularnie zażywać leki. Obok, w sąsiednim domu mieszka samotna sąsiadka poruszająca się za pomocą wózka inwalidzkiego.

Tata prowadzi niewielką, handlową działalność gospodarczą. W przydomowym budynku znajduje się towar w postaci odzieży, który może zostać zniszczony przez wodę. Rodzina posiada samochód w garażu znajdującym się w piwnicy domu.

Rodzina musi być przygotowana na następujący scenariusz zdarzeń:

- informacja o możliwości zatopienia domu może przyjść późno (systematycznie wzrastający poziom wody spowoduje zalanie najniższej położonych części miasta w przeciągu mniej niż trzech godzin),
- poziom wody może sięgać nawet 2 metrów!
- być może konieczna będzie ewakuacja (budynek szkoły podstawowej przy ul. Suchej 5)
- w domu może być nieobecny syn, który często przebywa na treningu sportowym.

Lekcja 4.

TEMAT: Gdy zagrożenie staje się faktem. Właściwe zachowania w obliczu powodzi

---

Cel zajęć

- Przypomnienie zasad skutecznej i bezpiecznej ewakuacji ludzi i zwierząt.
- Podkreślenie znaczenia skutecznej współpracy ze służbami kryzysowymi przed i w trakcie powodzi.
- Prezentacja zasad prawidłowego użycia znaków i barw ratunkowych oraz zasad poprawnego zachowania się podczas powodzi.

Materiały/ środki dydaktyczne

Tekst na temat prawidłowych i nieprawidłowych zachowań w czasie powodzi (w załączniku do lekcji), flamastry (zielony, czerwony, czarny), „rozsypywanka” przygotowana z haseł określających znaczenie barw ratunkowych (podanych poniżej), kartki do pisania.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Jak się przekonaliśmy na poprzedniej lekcji, dobrze wypełniony Rodzinny Plan Powodziowy powinien zawierać szereg informacji m.in. takie, które możemy uzyskać we właściwym urzędzie gminy lub miasta od osób odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe, czy też ochronę przeciwpowodziową. Ważne jest, by informacje o skali ewentualnego zagrożenia, o przyjętych zwyczajowo na danym terenie sposobach ostrzegania i alarmowania ludności, czy też wyznaczonym miejscu ewakuacji uzyskać przed wystąpieniem zagrożenia. W trakcie powodzi może się to okazać o wiele trudniejsze, choćby ze względu na niedziałające lub obciążone linie telefoniczne....**Na powódź, trzeba mieć plan!!!**

Gdy zagrożenie staje się faktem ważne jest, by wiedzieć jak właściwie postępować oraz stosować się do zaleceń służb kryzysowych.

Przebieg zajęć

Wstęp

Powódź nie tylko powoduje straty materialne, stwarza także zagrożenie dla zdrowia i życia, trzeba więc poznać podstawowe zasady bezpiecznego zachowania się w czasie powodzi.

PRACA W GRUPACH

Każda z 3 grup otrzymuje tekst relacji z powodzi, w którym ma zaznaczyć na zielono prawidłowe zachowania opisywanych osób i na czerwono zachowania lekkomyślne lub nieprawidłowe. Prowadzący zbiera kartki (podpisane) i wspólnie z uczniami omawia zasady zachowania się w czasie powodzi.

W czasie powodzi trzeba przestrzegać pewnych zasad postępowania, by niepotrzebnie nie narażać się na utratę zdrowia lub życia. W razie zagrożenia uciekaj/ewakuuj się na wyżej położone tereny, nie wchodź do płynącej wody (woda o głębokości kilkunastu centymetrów może przewrócić i przemieścić dorosłego człowieka) i nie wjeżdżaj do niej samochodem (porwanie samochodu przez prąd wody, to częsta przyczyna śmiertelnych ofiar powodzi), szczególnie w nieznanym terenie. Uważaj na przewody elektryczne pod napięciem i instalacje gazowe. Nie zwlekaj z ewakuacją, gdyż później udzielenie pomocy może wiązać się z narażeniem życia ratowników. Nie uprawiaj tzw. "turystyki powodziowej" – nie narażaj swojego zdrowia (nie wiadomo, jak będzie powódź przebiegała) i nie utrudniaj pracy służbom kryzysowym (nie blokuj przejazdów).

Na koniec przyznaje punkty grupom za prawidłowe odpowiedzi.

POGADANKA 1

Czasem zagrożenie powodziowe staje się na tyle duże, że jedynym sposobem zapewnienia bezpieczeństwa ludziom i zwierzętom jest ewakuacja.

Najlepiej, jeśli odbywa się ona jeszcze przed wystąpieniem bezpośredniego zagrożenia (ewakuacja prewencyjna). Podczas powodzi w 1997 r. czy też w roku 2010 często można było obserwować sceny, gdy ludzie uwięzieni na dachach, balkonach swoich domów wzywali pomocy. Zwierzęta także ewakuowano przy pomocy łodzi i amfobii. Nie powinno się to odbywać w ten sposób. Jak najwięcej czynności powinno być wykonywanych zanim jeszcze rozpocznie się powódź i wystąpi prawdziwe, poważne zagrożenie

Opór ludzi przed ewakuacją jest bardzo częsty. Pytanie do uczniów:

1. Dlaczego ludzie nie chcą się ewakuować?

Ludzie nie wiedzą, że są zagrożeni, ani jaki jest stopień tego zagrożenia (jak głęboka może być woda wokół domu w czasie powodzi), boją się o pozostawiony dobytek, najczęściej nie znają planów ewakuacyjnych sporządzonych przez lokalne służby kryzysowe: miejsc ewakuacji dla sprzętu, zwierząt itd., nie mają pomysłów własnych, co zrobić, ostrzeżenia docierają w ostatniej chwili, myślą, że zagrożenie jednak ich ominie, że nie będzie aż tak źle, jak przewidują służby kryzysowe....itd.

2. W jaki sposób można pokonać opór ludzi przed ewakuacją?

Ludzie powinni mieć świadomość zagrożenia i tego, że zbyt późna decyzja o ewakuacji zwiększa zagrożenie dla życia zarówno zagrożonych, jak i ratowników, powinni wiedzieć, że ewakuacja jest zaplanowana i zorganizowana przez władze lokalne (wyznaczone drogi i miejsca ewakuacji), że w czasie powodzi działają służby kryzysowe, które kontrolują sytuację (m.in. pilnują opuszczonych domów). Ważne jest także przygotowanie do ewentualnej ewakuacji – opracowanie Rodzinnego Planu Powodziowego oraz wzajemna pomoc sąsiedzka.

POGADANKA 2

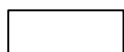
Od służb kryzysowych można otrzymać potrzebne informacje oraz uzyskać konieczną pomoc. Ważne jest, by słuchać przedstawicieli służb, inspekcji i straży oraz stosować się do poleceń osób kierujących akcją, bo to one dysponują wiedzą dotyczącą zapewnienia bezpieczeństwa oraz mają szeroki ogląd sytuacji pozwalający na prognozowanie rozwoju zdarzeń. Trzeba znać podstawowe numery alarmowe (policja, straż, pogotowie oraz do miejskiego/gminnego centrum zarządzania kryzysowego). Czasem bezpośrednia komunikacja ze służbami jest utrudniona ze względu np. na odległość – wtedy stosujemy znaki:

lub kolory:

KOLOR CZERWONY – POTRZEBA POMOCY MEDYCZNEJ

KOLOR BIAŁY – POTRZEBA EWAKUACJI (ZABIERZCIE MNIE STĄD)

KOLOR NIEBIESKI – POTRZEBA WODY I ŻYWNOŚCI

ZABAWA

Każda z grup otrzymuje/losuje kopertę z rozsypywaną, czyli z literami, które po złożeniu utworzą jedno z powyższych haseł (bez nazwy koloru lub, w drugiej wersji, wraz z nazwą koloru). Grupy składają swoje hasła na czas. W następnej kolejności przypisują do danego hasła odpowiedni kolor.

Zakończenie

Prowadzący przyznaje punkty od 3 do 1 w zależności od kolejności ułożenia hasła.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Rozmowa na temat tego działania służb kryzysowych podczas powodzi – z jakimi problemami mogą się one zetknąć? W jaki sposób, podczas powodzi młodzież może zaangażować się w pomoc innym? Być może ktoś działa już w zrzeczeniu, organizacji i ma doświadczenia z tym związane? Może dostrzega taką konieczność lub czuje taką potrzebę?

Podziękowanie za aktywność. Zapowiedź tematyki ostatnich zajęć.

Możliwe modyfikacje

Brak

Załącznik – tekst do analizy prawidłowych i nieprawidłowych zachowań

Poniżej zamieszczono fragment relacji jednego z powodziarzy. Zakreśl na zielono te informacje, które można uznać za ilustrację działań właściwych, a na czerwono te, które świadczą o nierozważnym działaniu osób, o których mowa w poniższej relacji.

Rwąca woda zalewała coraz większy teren. Jej głębokość sięgała zaledwie do kostek i sąsiedzi uznali, że jest jeszcze wystarczająco bezpiecznie, by przedostać się pieszo na drugą stronę zalanego terenu. Wątpliwości budziła zerwana trakcja elektryczna blisko ich domu, stwierdzili jednak, że mimo to mogą przeprowiać się na drugą stronę, choć nie wiedzieli, czy wyłączono prąd.

Tymczasem poziom wody ciągle podnosił się. My postanowiliśmy ewakuować się samochodem. Po kilkunastu minutach woda sięgała mniej więcej na wysokość 40 cm. Zabraliśmy niezbędne rzeczy i wyruszyliśmy. Droga wyznaczona do ewakuacji była zbyt zatłoczona, by jechać tamtędy, dlatego wybraliśmy jedną z bocznych uliczek, zwłaszcza że poziom wody podnosił się bardzo szybko, a my musieliśmy przejechać na drugą stronę miasta. Nagle okazało się, że samochód utknął w jakiejś wyrwie. Tato kazał nam wszystkim zabrać nasze rzeczy i szybko opuścić samochód.

-----Prawidłowa odpowiedź dla prowadzącego (odciąć)-----

Poniżej zamieszczono fragment relacji jednego z powodzian. Zakreśl na zielono (fragmenty podkreślone) te informacje, które można uznać za ilustrację działań właściwych, a na czerwono (**fragmenty wytłuszczone**) te, które świadczą o nierozważnym działaniu osób, o których mowa w poniższej relacji.

Rwąca woda zalewała coraz większy teren. Jej głębokość sięgała zaledwie do kostek i sąsiedzi uznali, że jest jeszcze wystarczająco bezpiecznie, by przedostać się pieszo na drugą stronę zalanego terenu. Wątpliwości budziła zerwana trakcja elektryczna blisko ich domu, stwierdzili jednak, że mimo to mogą przeprowiać się na drugą stronę, choć nie wiedzieli, czy wyłączono prąd.

Tymczasem poziom wody ciągle podnosił się. My postanowiliśmy ewakuować się samochodem. Po kilkunastu minutach woda sięgała mniej więcej na wysokość 40 cm. Zabraliśmy niezbędne rzeczy i wyruszyliśmy. Droga wyznaczona do ewakuacji była zbyt zatłoczona, by jechać tamtędy, dlatego wybraliśmy jedną z bocznych uliczek, zwłaszcza że poziom wody podnosił się bardzo szybko, a my musieliśmy przejechać na drugą stronę miasta. Nagle okazało się, że samochód utknął w jakiejś wyrwie. Tato kazał nam wszystkim zabrać nasze rzeczy i szybko opuścić samochód.

Lekcja 5.

TEMAT: Gdy woda opada. Pierwsze kroki w kierunku powrotu do normalności

---

Cel zajęć

Omówienie zasad postępowania po powrocie do zalanego wodą domu dla zmniejszenia zagrożenia dla życia i zdrowia oraz zmniejszenia wtórnych skutków powodzi.

Materiały/ środki dydaktyczne

Karteczki prawda/fałsz (według tabeli zamieszczonej poniżej).

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Wiedza na temat tego od czego zacząć prace oraz w jakiej kolejności je wykonywać jest bardzo ważna. Wracając do domu po powodzi nie wiemy do końca, co zastaniemy, jak duże szkody spowodowała woda. Powodzianie nie tylko muszą zmierzyć się z wyzwaniem polegającym na konieczności doprowadzenia swojego domu do porządku, należy pamiętać, że dodatkowo bardzo często powódź jest przyczyną dużego stresu, traumy. Likwidacja skutków psychologicznych, które zostały przez nią wywołane u ludzi, może trwać znacznie dłużej niż odbudowa czy remont domu.

Przebieg zajęć

Wstęp

POGADANKA 1

Po powodzi też można wiele zrobić, by ograniczyć straty. Nieumiejętne likwidowanie skutków powodzi może nasze straty jeszcze zwiększyć. Właściwe podejście pozwoli uniknąć strat wtórnych, w tym skutków niedostatecznego lub nieprawidłowego osuszania budynku.

Na powrót do domu musimy się odpowiednio przygotować, wyposażyć w potrzebny sprzęt do sprzątania, środki czystości (w tym do odkażania) i odzież ochronną. Przed wejściem do zalanego domu musimy sprawdzić jego stan (czy nie została naruszona konstrukcja) i czy nie są uszkodzone instalacje: gazowa i elektryczna oraz, w razie potrzeby, koniecznie wezwać służby techniczne. Przed przystąpieniem do usuwania skutków powodzi należy sporządzić dokumentację fotograficzną dla ubezpieczyciela i dla komisji z Urzędu Miasta/Gminy. Wszystkie czynności związane ze sprzątaniem należy wykonywać przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa sanitarnego, w razie konieczności trzeba poddać się szczepieniom ochronnym i/lub zgłosić po pomoc do psychologa (takiej pomocy w szczególności będą potrzebowały dzieci i osoby starsze). Pomocy w usuwaniu zniszczonego dobytku oraz związanej z odkażaniem udzielają władze gminy i służby sanitarne, a pomocy związanej ze zwierzętami gospodarskimi i hodowlanymi – służby weterynaryjne. Możemy także liczyć na pomoc humanitarną ze strony władz lokalnych, organizacji pomocowych i ze strony Państwa.

Rozwinięcie

ZAJĘCIA W GRUPACH

Każda z grup (na zmianę) losuje kartki z wymienionymi poniżej stwierdzeniami po 8 karteczek dla każdej grupy (4 pozostawiamy na ewentualną dogrywkę). Następnie, każda z grup, czyta na głos zdanie z kartki określając, czy według niej jest ono prawdziwe czy fałszywe i uzasadnia swój wybór. Za każdą prawidłową odpowiedź grupa otrzymuje punkt. Każde ze stwierdzeń jest punktem wyjścia do omówienia przez prowadzącego, w jaki sposób prawidłowo należy usuwać skutki wywołane przez powódź w gospodarstwie domowym.

Lp.	Stwierdzenie	Prawda	Falsz
1	Nie powinno się powracać do domu zanim władze nie ogłoszą, że jest bezpiecznie.	x	
2	Psychologiczne skutki powodzi można złagodzić poprzez unikanie rozmów na temat swojego samopoczucia i odczuć wynikających z doświadczeń powodziowych.		x

3	Zanim przystąpisz do usuwania zniszczeń poczekaj na przedstawicieli swojego ubezpieczyciela, niech najpierw oni oszacują straty.		x
4	Przed wejściem do domu należy ocenić stan jego konstrukcji (czy nie ma pęknięć i odkształceń co groziłoby zawaleniem). Najlepiej dokonać tego przy pomocy specjalisty.	x	
5	Przed wejściem do domu należy zorientować się, czy nie ma zagrożenia ze strony instalacji elektrycznej i gazowej.	x	
6	Należy zdezynfekować studnie. Znajdująca się w niej zanieczyszczona woda może służyć co najwyżej do sprzątania.		x
7	Należy bezwzględnie wyrzucić żywność, która miała kontakt z wodą powodziową. Można zostawić jedynie konserwy.	x	
8	Lekko zawilgocone pomieszczenia można osuszyć poprzez otwarcie okien i drzwi. Należy jednak pamiętać, że skuteczność tej metody zależy od warunków panujących na zewnątrz.	x	
9	Po 24 godzinach dezynfekowane miejsca należy zmyć ciepłą, nieskażoną wodą.	x	
10	Po powrocie do domu należy natychmiast wypompować całą wodę z piwnicy i przystąpić do jej osuszania.		x
11	Budynki mieszkalne i gospodarcze przed ponownym zasiedleniem należy oczyścić ze szlamu i nieczystości, odkazić a następnie osuszyć.	x	
12	Powódź sprzyja szerzeniu się chorób zakaźnych.	x	
13	Mieszkańcy terenów dotkniętych powodzią zagrożeni są chorobami przewodu pokarmowego takimi jak: dur brzuszny, czerwonka, salmonelloza, wirusowe zapalenie wątroby.	x	
14	Dzieci z terenów dotkniętych powodzią jak najszybciej, choćby pod przymusem, trzeba wysłać na kolonie.		x
15	Jeśli po powodzi w domu pojawi się grzyb, trzeba jak najszybciej się z tego domu wyprowadzić.		x

16	Grzyby usunięte z zagrzybionych części domu można użyć jako nawozu naturalnego w ogródku.		x
17	Bieliznę pościelową i ubrania najlepiej wygotować lub wyprać, co najmniej dwukrotnie, w temperaturze 60°C. Niektóre tkaniny można wymoczyć w roztworze chloru. Po praniu wszystko wyprasować.	x	
18	Samochód, który uległ zalaniu, należy wysuszyć, odgrzybić i jak najszybciej sprzedać.		x
19	Przed powrotem do domu, oprócz podstawowych rzeczy, takich jak żywność, woda, odzież, oświetlenie, należy zabrać z sobą: ubranie ochronne (rękawiczki, maski, gumowe obuwie), przybory i sprzęt do sprzątania (wiadra, miednice, szczotki, szmaty, worki na śmieci), środki do czyszczenia, środki odkażające oraz aparat fotograficzny.	x	
20	W czasie sprzątania po powodzi nie powinno się używać środków do czyszczenia zawierających amoniak (połączone opary amoniaku i chloru zawartego z środkach odkażających są szkodliwe).	x	
21	Jeśli instalacja gazowa uległa uszkodzeniu (wyczuwalny zapach gazu), należy natychmiast wezwać pogotowie gazowe.	x	
22	Naczynia i sztuce umyć i co najmniej 15 minut gotować pod przykryciem w wodzie z dodatkiem sody (1-2 łyżki/litr). Większe naczynia kilkakrotnie wyparzyć wrzącą wodą. Naczynia kuchenne można też wyprażyć w piekarniku przez 2 godziny w temperaturze 160°.	x	
23	Aby nie dopuścić do rozwoju grzybów domowych i pleśni, po powodzi należy budynek odgrzybić, a elementy drewniane zaimpregnować specjalnymi preparatami.	x	
24	Miejsca zagrzybione należy dokładnie oczyścić i posmarować dwukrotnie preparatem grzybobójczym. Usunięte grzyby spalić lub zakopać.	x	
25	Po powrocie do domu do celów pitnych najlepiej używać wody butelkowanej, dowożonej beczkowozami, gotowanej lub odkażanej specjalnymi preparatami. Należy pamiętać, że odkażanie nie usuwa z wody zanieczyszczeń chemicznych. Niektóre z nich (azotany) mogą wywoływać sinicę niebezpieczną dlatego niemowlęta i kobiety ciężarne powinny pić wodę tylko przebadaną.	x	

26	Podczas dezynfekcji chlorem osoba wykonująca te czynności powinna pracować z gołymi rękoma, w masce i w okularach. Dla lepszego rezultatu dezynfekcji nie powinna wietrzyć pomieszczenia w którym pracuje.		x
27	Przedmioty, których nie da się uratować na przykład meble tapicerowane, materace, koce oraz wszystkie elementy wykończenia, takie jak wykładziny, boazerie, podłogi drewniane należy bezwzględnie wyrzucić.	x	
28	Ważne dokumenty i książki można wysuszyć, pod warunkiem że zrobi się to natychmiast. Jeśli nie jest to możliwe, można tymczasowo przechować je w zamrażarce.	x	

Powyższe ćwiczenie ma za zadanie przedstawienie najważniejszych zasad, przestrzeganie których pozwala bezpiecznie wrócić po powodzi do normalnego życia.

POGADANKA 2

Powódź, jako doświadczenie trudne, ale także okazja do uczciwej odpowiedzi na pytanie, czy byłem do niej dobrze przygotowany, co mogę zrobić, by w przyszłości ponieść mniejsze straty? Próba ustalenia przyczyn tego, że tak szybko zapominamy o powodzi, nie myślimy o zagrożeniu, które wydaje się odległe i tak mało realne...

Zakończenie

Pytanie do uczniów o wrażenia po przeprowadzonych zajęciach, ewentualne uwagi, pytania.....

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

- Wyliczenie głównych, omówionych podczas zajęć zagadnień:
  - ogólne zagadnienia związane z zagrożeniem powodziowym
  - trzy strategie ograniczania strat powodziowych
  - zabezpieczenie domu na wypadek wystąpienia powodzi
  - rodzinny plan powodziowy
  - znaki i barwy ratunkowe
  - bezpieczny powrót do domu po powodzi.
- Podliczenie punktów w rywalizacji grup (i wręczenie symbolicznych nagród – do uznania nauczyciela np. cukierki, dyplomy, brawa).
- Podziękowanie za wspólną pracę i zabawę.

Możliwe modyfikacje

Brak

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA SZKOŁY PONADGIMNAZJALNEJ

Lekcja 1.

TEMAT: Powódź – co trzeba wiedzieć o wodnym żywiole?

Cel zajęć

Zapoznanie uczniów ze zjawiskiem powodzi oraz podstawowymi pojęciami z zakresu bezpieczeństwa powodziowego i ogólnej problematyki powodziowej.

Uczestnicy

Klasy szkoły ponadgimnazjalnej (ok. 25 osób, w wieku 16-18 lat)

Materiały/ środki dydaktyczne

Rzutnik, CD z prezentacjami multimedialnymi⁷, mapa gminy/ miejscowości na obszarze, której położona jest szkoła z zaznaczonymi obszarami zalewowymi (ewentualnie większy obszar, jeśli jest problem z dostępem do takiej mapy), plastelina do przyklejania, taśma malarska, papier, flamastry, zestawy pytań i zagadnień do opracowania na karteczkach (podane poniżej), ewentualnie materiały do podziału klasy na grupy (np. kamyki).

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

- Przedstawienie celu i planu zajęć.
- Ustalenie zasad pracy (zajęcia warsztatowe, praca w grupach).

Przebieg zajęć

Wstęp

Omówienie zagrożenia powodziowego na obszarze, gdzie znajduje się szkoła (ewentualne zaprezentowanie mapy z zaznaczonymi obszarami narażonymi na zalanie/podtopienie). Rozmowa na temat tego, czy uczniowie, ich rodziny lub znajomi doświadczyli powodzi, czy wiedzą, że obszar ich gminy/miasta jest zagrożony wystąpieniem powodzi. Skąd czerpali wiedzę na ten temat. Uczniowie zapoznają się z mapą – mogą sprawdzić/odnaleźć na niej miejsce swojego zamieszkania.

Podkreślenie znaczenia świadomości/wiedzy na temat zagrożenia powodziowego oraz przyczyn powodzi na terenie, gdzie mieszkamy, w szczególności źródeł strat. Zwrócenie uwagi na wpływ działalności ludzi na zwiększanie się zagrożenia powodziowego – zagospodarowywanie terenów zalewowych, uszczelnianie powierzchni, brak dbałości o właściwe odprowadzenie wód deszczowych (rowy odwadniające, przepusty itp.) oraz podkreślenie znaczenia dostępu do informacji o zagrożeniu (ludzie są bardziej mobilni, niż dawniej, zmieniają swoje miejsce zamieszkania i mogą nie znać wszystkich zagrożeń).

---

⁷ Roman Konieczny, Małgorzata Siudak: „Metody ograniczania skutków powodzi. Pomoce dydaktyczne dla nauczycieli”. CD z prezentacjami multimedialnymi. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

Rozwinięcie

WYKŁAD (prezentacja w PowerPoint)

Prowadzący wyjaśnia podstawowe pojęcia dotyczące powodzi:

- powódź
- rodzaje powodzi
- woda stuletnia
- retencja
- polder

PRACA W GRUPACH

Prowadzący dzieli klasę na trzy zespoły i przedstawia uczniom sposób ich pracy. Uczniowie w poszczególnych grupach pracują przy wcześniej przygotowywanych przez prowadzącego stanowiskach zaopatrzonych w zestaw potrzebnych materiałów. Każda z grup losuje jedno zagadnienie do opracowania (podane poniżej):

TEMAT I: Jakie powodzie pamiętasz? (w swojej okolicy, w Polsce, na świecie). Kiedy one wystąpiły, jakie były ich przyczyny? Co najlepiej zapamiętałeś z tych zdarzeń?

TEMAT II: Jakie są przyczyny powstania powodzi? (NATURALNE i SPOWODOWANE NIEPRZEMYŚLANĄ DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA).

W przykładach powinny znaleźć się następujące przyczyny:

NATURALNE: ulewne deszcze, roztopy wiosenne, zablokowanie koryta rzeki np. lodem, a w konsekwencji spiętrzenie wody i zalanie terenów, spiętrzenie wód w odcinkach ujściowych rzek przez wiatry wiejące od morza itd.

SPOWODOWANE NIEPRZEMYŚLANĄ DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA: nierozsądne gospodarowanie przestrzenne, ograniczanie retencji glebowej, katastrofy techniczne, nieumiejętność samodzielnego radzenia sobie z powodzią itd.

TEMAT III: Jakie mogą być skutki powodzi?

W przykładach powinny znaleźć się następujące skutki: straty materialne (w infrastrukturze komunalnej, w rolnictwie, indywidualne – gospodarstwa domowe, straty firm), choroby, w tym skutki psychologiczne, skażenie środowiska, utrata pracy itp.

Zakończenie

DYSKUSJA MODEROWANA

Wybrany przedstawiciel każdej grupy prezentuje wyniki pracy swojego zespołu, które są na bieżąco uzupełniane przez prowadzącego i omawiane na forum całej klasy (sposprzeżenia, uwagi uczniów z innych grup).

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podziękowanie uczniom za aktywność. Zapowiedź tematyki kolejnej godziny zajęć.

Możliwe modyfikacje

Brak

Lekcja 2.

TEMAT: Ograniczanie skutków powodzi

Cel zajęć

- Zaprezentowanie strategii ograniczania strat powodziowych oraz poznanie środków umożliwiających realizację każdej ze strategii.
- Uświadomienie możliwości minimalizowania indywidualnych strat powodziowych przez odpowiednie przygotowanie domu i jego wyposażenia na wypadek wystąpienia żywiołu.
- Przedstawienie systemu alarmowania, jako jednego z najważniejszych elementów prewencji przeciwpowodziowej.

Materiały / środki dydaktyczne

Rzutnik, CD z prezentacjami multimedialnymi⁸, długopisy, obrazki/karteczki z opisami sposobów realizacji każdej z trzech strategii (ich opis znajduje się w załączniku do lekcji – uwaga: liczba metod dla każdej ze strategii jest różna), papier do flipcharta, karteczki samoprzylepne.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Zaprezentowanie powodzi jako zjawiska gwałtownego, nieprzewidywalnego i nieuchronnego. Jeśli mieszkamy na terenach zalewowych przeświadczenie, że powódź nigdy nam nie zagrozi jest lekkomyślne, musimy liczyć się z tym, że prędzej czy później powódź wystąpi. Pogadanka na temat zmiany dotychczasowego myślenia o powodzi – odejście od pojęcia "ochrona przeciwpowodziowa" na rzecz "ograniczanie strat powodziowych".

Przebieg zajęć

Wstęp

PREZENTACJA w PowerPoint

(wybrane slajdy z materiałów znajdujących się na płycie CD)

Omówienie trzech strategii ograniczania strat powodziowych:

- Trzymać powódź z daleka od ludzi.
- Trzymać ludzi z daleka od powodzi.
- Nauczyć się żyć z powodzią.

Podkreślenie tego, że dopiero połączenie wszystkich tych strategii daje najlepsze efekty w ograniczaniu strat powodziowych. Strategia pierwsza to duże inwestycje, które planowane są przez inżynierów. Na realizację tych budowli i ich późniejsze utrzymanie potrzebne są duże środki finansowe. Strategia druga owocuje, gdy jest konsekwentnie realizowana – wpływ na jej wykonanie mają głównie władze samorządowe. Najbliższą strategią dla człowieka mieszkającego na terenach zalewowych jest strategia trzecia – te zajęcia mają na

---

⁸ Roman Konieczny, Małgorzata Siudak: „Metody ograniczania skutków powodzi. Pomoce dydaktyczne dla nauczycieli”. CD z prezentacjami multimedialnymi. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

celu bliższe omówienie i zaprezentowanie tego, co można dokonać samodzielnie, właśnie w ramach strategii nr 3.

Rozwinięcie

PRACA W GRUPACH

Każda z grup (można zmienić ich skład poprzez powtórne losowanie naklejek) otrzymuje komplet karteczek przedstawiających/opisujących różne sposoby realizacji każdej z trzech omówionych strategii. Zadaniem grupy I jest wybranie karteczek właściwych dla strategii pierwszej, grupy II – dla strategii drugiej, grupy III – dla strategii trzeciej.

Każda z grup przykleja wybrane karteczki na papierze z flipcharta. Przedstawiciel każdej z grup, kolejno, prezentuje wyniki pracy na forum klasy. Prowadzący poprawia ewentualne błędy, uzupełnia wypowiedzi uczniów.

DYSKUSJA

Rozmowa na temat tego, którą strategię uczniowie uważają za najważniejszą? Pogadanka na temat znaczenia indywidualnej odpowiedzialności w ograniczaniu strat powodziowych.

PREZENTACJA

Prowadzący przy pomocy rysunku wykonanego na tablicy lub flipcharcie prezentuje uczniom prawidłowy sposób układania worków z piaskiem, które mogą służyć do tymczasowego zabezpieczenia przed powodzią.

BURZA MÓZGÓW

Uczniowie dostają karteczki samoprzylepne. Zadaniem każdego z nich jest zapisanie na karteczce propozycji (jedna propozycja na jednej karteczce) dotyczącej tego:

1. Skąd/w jaki sposób możemy się dowiedzieć o tym, że powódź się zbliża?
2. W jaki sposób/przez kogo możemy zostać zaalarmowani?

Prowadzący zbiera propozycje, grupuje je i omawia, podkreślając jak duże znaczenie ma odpowiednio wczesne alarmowania mieszkańców terenów zalewowych, jak bardzo warunkuje ono sprawność całej późniejszej akcji i możliwości ograniczania strat.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podsumowanie przez prowadzącego dotychczas przekazanych treści, zapowiedź tego, co będzie tematem następnych zajęć.

Możliwe modyfikacje

W przypadku braku rzutnika w sali lekcyjnej, można zrezygnować z prezentacji multimedialnej, omawiając trzy strategie ograniczania strat powodziowych przy pomocy klasycznego wykładu.

Załącznik – metody ograniczania skutków powodzi w podziale na strategie

Strategia I – „Trzymać powódź z daleka od ludzi”

- Zbiorniki retencyjne z funkcją przeciwpowodziową
- Obwałowania przeciwpowodziowe
- Poldery powodziowe
- Regulacje rzek i potoków
- Ochrona naturalnej retencji powierzchniowej

- Ochrona i zwiększenie retencji lasu
- Ochrona otwartej przestrzeni dla wody
- Melioracje i rowy odwadniające
- Renaturyzacja rzek i potoków
- Likwidacja przeszkód i zawężeń.

Strategia II – „Trzymać ludzi z daleka od powodzi”

- Ograniczenia zabudowy na terenach zagrożonych powodzią
- Warunki budowlane i konstrukcyjne dla obiektów lokalizowanych na zagrożonych terenach
- Wykup zagrożonych gruntów
- Likwidacja obiektów zlokalizowanych na terenach zagrożonych.

Strategia III – „Nauczyć się żyć z powodzią”

- Analiza doświadczeń z poprzednich powodzi
- Odprowadzanie wód deszczowych z okolic budynków
- Ostrzeganie mieszkańców
- Urządzenie domu minimalizujące straty przy zalaniu
- Zabezpieczenia domu (obiektu) przed wodą (uszczelnienie domu), w tym zawory zwrotne na kanalizacji
- Dostęp do aktualnej informacji o przebiegu powodzi
- Indywidualny plan prewencji i reagowania (w tym drogi i miejsca ewakuacji)
- Edukacja powodziowa
- Likwidowanie skutków powodzi
- Ubezpieczenia powodziowe
- Zastosowanie osłon stałych lub tymczasowych chroniących budynki
- Usprawnienie „systemu” przywracania funkcji kluczowym elementom infrastruktury po powodzi
- Rozwój badań naukowych.

Lekcja 3.

TEMAT: Na powódź mam plan, czyli jak właściwie przygotować się na nadejście wielkiej wody?

Cel zajęć

Omówienie znaczenia Rodzinnego Planu Powodziowego (RPP) w ograniczaniu skutków powodzi.

Materiały/ środki dydaktyczne

Flamastry, duże arkusze Rodzinnego Planu Powodziowego (plansza formatu 50x70 cm przygotowana w oparciu o ulotkę RPP⁹), zdjęcia przedstawiające: dom piętrowy jednorodzinny, gospodarstwo – hodowla krów mlecznych, warsztat samochodowy, opisy sytuacji (zamieszczono je na końcu scenariusza w załączniku), plastelina do przyklejenia planów do tablicy/ściany. Ewentualnie ulotki RPP dla każdego ucznia.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Teraz już wiemy jak zabezpieczyć swój dom/gospodarstwo domowe, by w razie wystąpienia powodzi zminimalizować straty, które może spowodować żywioł. Ale decyzja – co zrobić, jak się zachować, gdy dostajemy informację o powodzi – nie jest łatwa. Ludzie, dla których powódź jest zaskoczeniem, pod wpływem emocji reagują w sposób nieprzewidywalny. Niektórzy nie reagują wcale lub zapominają o najważniejszych rzeczach, bez których trudno sobie poradzić poza domem lub rozpocząć życie po powodzi. Dlatego warto wcześniej wszystko przemyśleć i zaplanować czynności do wykonania przez poszczególnych domowników na wypadek nadejścia powodzi. Posłużyć do tego może Rodzinny Plan Powodziowy.

Przebieg zajęć

Wstęp

Prowadzący przedstawia uczniom sposób ich pracy. Cała godzina lekcyjna zostanie poświęcona na wykonanie Rodzinnego Planu Powodziowego, który będzie przewidywał działania poszczególnych członków rodziny/ pracowników firmy/ właścicieli gospodarstwa hodowlanego w przypadku powodzi oraz konieczności ewakuacji.

Rozwinięcie

PRACA W GRUPACH

Każda z grup losuje obrazek przedstawiający dobytek, któremu grozi powódź (dom jednorodzinny, gospodarstwo hodowlane, warsztat samochodowy). Grupy otrzymują duży arkusz Rodzinnego Planu Powodziowego i wypełniają go w odniesieniu do konkretnie zarysowanej sytuacji (opis sytuacji każdy z zespołów dostaje inny – w formie pisemnej). Grupy pracują ok. 20 minut tak, by przez ostatnie 15 minut zaprezentować wyniki swojej pracy.

Zakończenie

Liderzy prezentują wyniki pracy – pozostali członkowie grup, wspierani przez prowadzącego, uzupełniają wypowiedź, dopowiadając istotne rzeczy, odpowiadając na pytania słuchających.

WAŻNE!

- *w kontaktach telefonicznych na arkuszu RPP, oprócz numerów alarmowych, powinien się znaleźć numer do Gminnego/Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego*
- *prowadzący powinien wskazać (o ile to możliwe) adres lokalnego miejsca ewakuacji*

---

⁹ Ulotka „Rodzinny Plan Powodziowy”, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (<http://www.powodz.gov.pl/page/edukacja-powodziowa>)

- prowadzący powinien wyjaśnić uczniom czym jest "punkt kontaktowy" i czemu ma służyć.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Prowadzący wraz z uczniami formułuje wnioski dotyczące znaczenia posiadania Rodzinnego Planu Powodziowego.

Ewentualnie uczniowie otrzymują ulotki RPP z zachętą, by wypełnili je w domu wraz z rodziną, w odniesieniu do sytuacji powodziowej, z jaką mogą się spotkać.

Możliwe modyfikacje

Przed wykonaniem zadania prowadzący może zmienić skład grup.

Załącznik – Opisy sytuacji do opracowania planu powodziowego

GRUPA I – Gospodarstwo (hodowla krów mlecznych)

Opis sytuacji: Na terenie zalewowym rzeki Warty znajdują się zabudowania gospodarstwa rolno-hodowlanego. Do gospodarstwa prowadzi droga przechodząca przez most na rzece, który każdorazowo podczas wezbrania jest zatapiany w stopniu uniemożliwiającym przeprawę. Obora, w której trzymany jest 20 krów, ma wydzielone miejsce na siano, słomę i paszę, pomieszczenie, gdzie znajdują się dojarki oraz pomieszczenie do przetrzymywania mleka. Za oborą znajduje się otwarta płyta z obornikiem. Na podwórku maszyny rolnicze.

Rodzina prowadząca gospodarstwo składa się z taty, mamy, 15-letniego syna oraz dziadka. Oprócz krów w gospodarstwie znajdują się kury (10) i kaczki (10), psy przy budzie i 2 koty. Po zagrożonej stronie rzeki, w oddaleniu ok. 300 m znajduje się posesja sąsiadów, którzy nie posiadają gospodarstwa rolnego.

Za gospodarstwem znajduje się niewielkie wzniesienie, które nie jest zalewane podczas powodzi, ale zostaje całkowicie otoczone wodą.

Rodzina musi być przygotowana na następujący scenariusz zdarzeń:

- informacja o możliwości zatopienia gospodarstwa może przyjść nagle (systematycznie wzrastający poziom wody spowoduje jego zalanie w przeciągu mniej niż trzech godzin)
- poziom wody może sięgać nawet 2 metrów!
- być może konieczna będzie ewakuacja zwierząt.

GRUPA II – Warsztat samochodowy

Opis sytuacji: W odległości 30 m od rzeki Warty, na terenie zalewowym, znajduje się zakład naprawy samochodów. Na terenie warsztatu znajdują się 4 auta oddane do reperacji przez klientów, w tym 3 będące „na chodzie” i 1 całkiem niesprawne. Ponadto, w warsztacie znajduje się sprzęt do diagnostyki pojazdów o znacznej wartości oraz dokumentacja firmy. Przed warsztatem znajdują się liczne pojemniki ze smarami i olejami. Do warsztatu prowadzą szerokie, oszklone częściowo drzwi.

Właściciel firmy oraz dwóch jej pracowników znajduje się na terenie zakładu w godzinach 7.00 – 16.00. Dojazd do miejsca pracy zajmuje im od 5 minut (pracownicy) do 30 minut (właściciel).

Przedsiębiorca musi przygotować się na następujący scenariusz zdarzeń:

- informacja o możliwości zatopienia warsztatu może przyjść nagle (systematycznie wzrastający poziom wody spowoduje jego zalanie w przeciągu mniej niż dwóch godzin)

- poziom wody może sięgać nawet 2 metrów!
- podtopienie zakładu może mieć miejsce w nocy.

GRUPA III – Dom piętrowy, jednorodzinny

Opis sytuacji: Czteroosobowa rodzina (tata, mama, nastoletni syn i babcia) mieszka w piętrowym, podpiwniczonym domku jednorodzinny, który znajduje się na obszarze zalewowym rzeki Wisły. Mają psa Burka w kojcu na podwórku, kota Prota w domu oraz szczura Pazura w klatce. Babcia, która ma 67 lat jest sprawna fizycznie, natomiast choruje na cukrzycę i musi regularnie zażywać leki. Obok, w sąsiednim domu mieszka samotna sąsiadka poruszająca się za pomocą wózka inwalidzkiego.

Tata prowadzi niewielką, handlową działalność gospodarczą. W przydomowym budynku znajduje się towar w postaci odzieży, który może zostać zniszczony przez wodę. Rodzina posiada samochód w garażu znajdującym się w piwnicy domu.

Rodzina musi być przygotowana na następujący scenariusz zdarzeń:

- informacja o możliwości zatopienia domu może przyjść późno (systematycznie wzrastający poziom wody spowoduje zalanie najniżej położonych części miasta w przeciągu mniej niż trzech godzin)
- poziom wody może sięgać nawet 2 metrów!
- być może konieczna będzie ewakuacja (budynek szkoły podstawowej przy ul. Suchej 5)
- w domu może być nieobecny syn, który często przebywa na treningu sportowym.

Lekcja 4.

TEMAT: Właściwe zachowania w obliczu powodzi oraz Pierwsze kroki po powrocie do domu po powodzi

Cel zajęć

- Przypomnienie zasad poprawnego zachowania się podczas powodzi, w tym bezpiecznej ewakuacji ludzi i zwierząt.
- Podkreślenie znaczenia skutecznej współpracy ze służbami kryzysowymi przed, w trakcie i po powodzi.
- Omówienie zasad postępowania po powrocie do zalanego wodą domu dla zmniejszenia zagrożenia dla życia i zdrowia oraz zmniejszenia wtórnych skutków powodzi.

Materiały/ środki dydaktyczne

Flamastry, karteczki samoprzylepne, kartki do pisania, karteczki prawda/fałsz (opisane poniżej).

Czas warsztatu

45 min.

Wprowadzenie

Równie istotne jak przygotowanie się do powodzi (opracowanie Rodzinnego Planu Powodziowego) jest właściwe postępowanie w czasie powodzi – zgodne z opracowanym

planem oraz zaleceniami służb kryzysowych, a także rozważne i umiejętne likwidowanie skutków powodzi dla uniknięcia dodatkowych, wtórnych strat i szkód.

Przebieg zajęć

Wstęp

Czasem zagrożenie powodziowe staje się na tyle duże, że jedynym sposobem zapewnienia bezpieczeństwa ludziom i zwierzętom jest ewakuacja.

Najlepiej, jeśli odbywa się ona jeszcze przed wystąpieniem bezpośredniego zagrożenia (ewakuacja prewencyjna). Podczas powodzi w 1997 r. czy też w roku 2010 często można było obserwować sceny, gdy ludzie uwięzieni na dachach, balkonach swoich domów wzywali pomocy. Zwierzęta także ewakuowano przy pomocy łodzi i amfibii. Nie powinno się to odbywać w ten sposób. Jak najwięcej czynności powinno być wykonywanych zanim jeszcze rozpocznie się powódź i wystąpi prawdziwe, poważne zagrożenie.

DYSKUSJA MODEROWANA

Opór ludzi przed ewakuacją jest bardzo częsty. Pytanie do uczniów:

1. Dlaczego ludzie nie chcą się ewakuować?

Ludzie nie wiedzą, że są zagrożeni, ani jak bardzo, boją się o pozostawiony dobytek, najczęściej nie znają planów ewakuacyjnych sporządzonych przez lokalne służby kryzysowe: miejsc ewakuacji dla sprzętu, zwierząt itd., nie mają przemyśleń własnych, co zrobić, ostrzeżenia docierają w ostatniej chwili, myślą, że zagrożenie jednak ich ominie, że nie będzie aż tak źle, jak przewidują służby kryzysowe....itd.

2. W jaki sposób można pokonać opór ludzi przed ewakuacją?

Ludzie powinni mieć świadomość zagrożenia i tego, że zbyt późna decyzja o ewakuacji zwiększa zagrożenie dla życia zarówno zagrożonych, jak i ratowników, powinni wiedzieć, że ewakuacja jest zaplanowana i zorganizowana przez władze lokalne (wyznaczone drogi i miejsca ewakuacji), że w czasie powodzi działają służby kryzysowe, które kontrolują sytuację (m.in. pilnują opuszczonych domów). Ważne jest także przygotowanie do ewentualnej ewakuacji – opracowanie Rodzinnego Planu Powodziowego oraz wzajemna pomoc sąsiedzka.

Rozwinięcie

POGADANKA

Służby kryzysowe (gminne/miejskie centrum zarządzania kryzysowego) są podstawowym źródłem informacji na temat lokalnego zagrożenia powodziowego oraz zasad działania systemu ochrony przed powodzią. Ważne jest, by informacje o skali ewentualnego zagrożenia, o przyjętych zwyczajowo na danym terenie sposobach ostrzegania i alarmowania ludności, czy też wyznaczonych drogach i miejscach ewakuacji uzyskać przed wystąpieniem zagrożenia. W trakcie powodzi może się to okazać o wiele trudniejsze, choćby ze względu na niedziałające lub obciążone linie telefoniczne....

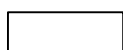
Od służb kryzysowych można otrzymać potrzebne informacje oraz uzyskać konieczną pomoc. Ważne jest, by słuchać przedstawicieli służb, inspekcji i straży oraz stosować się do poleceń osób kierujących akcją, bo to one dysponują wiedzą dotyczącą zapewnienia bezpieczeństwa oraz mają szeroki ogląd sytuacji pozwalający na prognozowanie rozwoju zdarzeń. Trzeba znać podstawowe numery alarmowe (policja, straż, pogotowie oraz do miejskiego/gminnego centrum zarządzania kryzysowego). Czasem bezpośrednia komunikacja ze służbami jest utrudniona ze względu np. na odległość – wtedy stosujemy znaki:

lub kolory:

KOLOR CZERWONY – POTRZEBA POMOCY MEDYCZNEJ

KOLOR BIAŁY – POTRZEBA EWAKUACJI (ZABIERZCIE MNIE STĄD)

KOLOR NIEBIESKI – POTRZEBA WODY I ŻYWNOŚCI

WYKŁAD

Po powodzi też można wiele zrobić, by ograniczyć straty. Nieumiejętne likwidowanie skutków powodzi może nasze straty jeszcze zwiększyć. Ważna jest wiedza na temat tego od czego zacząć prace oraz w jakiej kolejności je wykonywać. Wracając do domu po powodzi nie wiemy do końca, co zastaniemy, jak duże szkody spowodowała woda. Powodzianie nie tylko muszą zmierzyć się z wyzwaniem polegającym na konieczności doprowadzenia swojego domu do porządku, należy pamiętać, że dodatkowo bardzo często powódź jest przyczyną dużego stresu, traumy. Likwidacja skutków psychologicznych, które zostały przez nią wywołane u ludzi, może trwać znacznie dłużej niż odbudowa czy remont domu.

Na powrót do domu musimy się odpowiednio przygotować, wyposażyć w potrzebny sprzęt do sprzątanego, środki czystości (w tym do odkażania) i odzież ochronną. Przed wejściem do zalanego domu musimy sprawdzić jego stan (czy nie została naruszona konstrukcja) i czy nie są uszkodzone instalacje: gazowa i elektryczna oraz, w razie potrzeby, koniecznie wezwać służby techniczne. Przed przystąpieniem do usuwania skutków powodzi należy sporządzić dokumentację fotograficzną dla ubezpieczyciela i dla komisji z Urzędu Miasta/Gminy. Wszystkie czynności związane ze sprzątanym należy wykonywać przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa sanitarnego, w razie konieczności trzeba poddać się szczepieniom ochronnym i/lub zgłosić po pomoc do psychologa (takiej pomocy w szczególności będą potrzebowały dzieci i osoby starsze). Pomocy w usuwaniu zniszczonego dobytku oraz związanej z odkażaniem udzielają władze gminy i służby sanitarne, a pomocy związanej ze zwierzętami gospodarskimi i hodowlanymi – służby weterynaryjne. Możemy także liczyć na pomoc humanitarną ze strony władz lokalnych, organizacji pomocowych i ze strony Państwa.

ZAJĘCIA W GRUPACH

Każda z grup (na zmianę) losuje kartki z wymienionymi poniżej stwierdzeniami – po 9 karteczek dla każdej grupy. Następnie, każda z grup, czyta na głos zdanie z kartki określając, czy według niej jest ono prawdziwe, czy fałszywe i uzasadnia swój wybór. Każde ze stwierdzeń jest punktem wyjścia do omówienia przez prowadzącego, w jaki sposób prawidłowo należy usuwać skutki wywołane przez powódź w gospodarstwie domowym:

Lp.	Stwierdzenie	Prawda	Falsz
1	Nie powinno się powracać do domu zanim władze nie ogłoszą, że jest bezpiecznie.	x	
2	Psychologiczne skutki powodzi można złagodzić poprzez unikanie rozmów na temat swojego samopoczucia i odczuć wynikających z doświadczeń powodziowych.		x
3	Zanim przystąpisz do usuwania zniszczeń poczekaj na przedstawicieli swojego ubezpieczyciela, niech najpierw oni oszacują straty.		x
4	Przed wejściem do domu należy ocenić stan jego konstrukcji (czy nie ma pęknięć i odkształceń co groziłoby zawaleniem). Najlepiej dokonać tego przy pomocy specjalisty.	x	
5	Przed wejściem do domu należy zorientować się, czy nie ma zagrożenia ze strony instalacji elektrycznej i gazowej.	x	
6	Należy zdezynfekować studnie. Znajdująca się w niej zanieczyszczona woda może służyć co najwyżej do sprzątania.		x
7	Należy bezwzględnie wyrzucić żywność, która miała kontakt z wodą powodziową. Można zostawić jedynie konserwy.	x	
8	Lekko zawilgocone pomieszczenia można osuszyć poprzez otwarcie okien i drzwi. Należy jednak pamiętać, że skuteczność tej metody zależy od warunków panujących na zewnątrz.	x	
9	Po 24 godzinach dezynfekowane miejsca należy zmyć ciepłą, nieskażoną wodą.	x	
10	Po powrocie do domu należy natychmiast wypompować całą wodę z piwnicy i przystąpić do jej osuszania.		x
11	Budynki mieszkalne i gospodarcze przed ponownym zasiedleniem należy oczyścić ze szlamu i nieczystości, odkazić a następnie osuszyć.	x	
12	Powódź sprzyja szerzeniu się chorób zakaźnych.	x	

13	Mieszkańcy terenów dotkniętych powodzią zagrożeni są chorobami przewodu pokarmowego takimi jak: dur brzuszny, czerwonka, salmonelloza, wirusowe zapalenie wątroby.	x	
14	Dzieci z terenów dotkniętych powodzią jak najszybciej, choćby pod przymusem, trzeba wysłać na kolonie.		x
15	Jeśli po powodzi w domu pojawi się grzyb, trzeba jak najszybciej się z tego domu wyprowadzić.		x
16	Grzyby usunięte z zagrzybionych części domu można użyć jako nawozu naturalnego w ogródku.		x
17	Bieliznę pościelową i ubrania najlepiej wygotować lub wyprać, co najmniej dwukrotnie, w temperaturze 60°C. Niektóre tkaniny można wymoczyć w roztworze chloru. Po praniu wszystko wyprasować.	x	
18	Samochód, który uległ zalaniu, należy wysuszyć, odgrzybić i jak najszybciej sprzedać.		x
19	Przed powrotem do domu, oprócz podstawowych rzeczy, takich jak żywność, woda, odzież, oświetlenie, należy zabrać z sobą: ubranie ochronne (rękawiczki, maski, gumowe obuwie), przybory i sprzęt do sprzątania (wiadra, miednice, szczotki, szmaty, worki na śmieci), środki do czyszczenia, środki odkażające oraz aparat fotograficzny.	x	
20	W czasie sprzątania po powodzi nie powinno się używać środków do czyszczenia zawierających amoniak (połączone opary amoniaku i chloru zawartego z środkach odkażających są szkodliwe).	x	
21	Jeśli instalacja gazowa uległa uszkodzeniu (wyczuwalny zapach gazu), należy natychmiast wezwać pogotowie gazowe.	x	
22	Naczynia i sztuce umyć i co najmniej 15 minut gotować pod przykryciem w wodzie z dodatkiem sody (1-2 łyżki/litr). Większe naczynia kilkakrotnie wyparzyć wrzącą wodą. Naczynia kuchenne można też wyprażyć w piekarniku przez 2 godziny w temp. 160°.	x	
23	Aby nie dopuścić do rozwoju grzybów domowych i pleśni, po powodzi należy budynek odgrzybić, a elementy drewniane zaimpregnować specjalnymi preparatami.	x	
24	Miejsca zagrzybione należy dokładnie oczyścić i posmarować dwukrotnie preparatem grzybobójczym. Usunięte grzyby spalić lub zakopać.	x	

25	Po powrocie do domu do celów pitnych najlepiej używać wody butelkowanej, dowożonej beczkowozami, gotowanej lub odkażanej specjalnymi preparatami. Należy pamiętać, że odkażanie nie usuwa z wody zanieczyszczeń chemicznych. Niektóre z nich (azotany) mogą wywoływać sinicę niebezpieczną dlatego niemowlęta i kobiety ciężarne powinny pić wodę tylko przebadaną.	x	
26	Podczas dezynfekcji chlorem osoba wykonująca te czynności powinna pracować z gołymi rękoma, w masce i w okularach. Dla lepszego rezultatu dezynfekcji nie powinna wietrzyć pomieszczenia, w którym pracuje.		x
27	Przedmioty, których nie da się uratować na przykład meble tapicerowane, materace, koce oraz wszystkie elementy wykończenia, takie jak wykładziny, boazerie, podłogi drewniane należy bezwzględnie wyrzucić.	x	
28	Ważne dokumenty i książki można wysuszyć, pod warunkiem że zrobi się to natychmiast. Jeśli nie jest to możliwe, można tymczasowo przechować je w zamrażarce.	x	

Zakończenie

Ostatnie ćwiczenie ma za zadanie przedstawienie zasad, których przestrzeganie pozwala bezpiecznie wrócić po powodzi do normalnego życia. Po ćwiczeniu przeprowadzona zostaje dyskusja na temat kilku najważniejszych zasad (np. trzech), których bezwzględnie należy przestrzegać w praktyce.

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Podziękowanie za aktywność. Zapowiedź tematyki ostatnich zajęć.

Możliwe modyfikacje

Brak

Lekcja 5.

TEMAT: Problemy i dylematy związane z mieszkaniem i gospodarowaniem na terenach zagrożonych powodzią

Cel zajęć

Kształtowanie świadomości dotyczącej odpowiedzialności za własne bezpieczeństwo na terenach zagrożonych powodzią.

Materiały/ środki dydaktyczne

Argumenty dla osób biorących udział w scenie (dla każdej z osób biorących udział w scenie – karteczka z opisem sytuacji oraz argumentami odpowiednimi do roli). Zaaranżowanie przestrzeni w klasie – ustawienie stołu, przy którym usiądą wójt, radny i sekretarz oraz krzesła dla inwestora. Przed każdym powinna stać kartka z wypisaną funkcją.

Czas zajęć

45 min.

Wprowadzenie

Rozpowszechnione jest przekonanie, że ludzie których dotknęła powódź sami są sobie winni bo, „po co się pchają na takie tereny”? Wiele osób uważa, że skoro ludzie są nieodpowiedzialni i uparcie chcą mieszkać na zagrożonych terenach należy wprowadzić prawo zakazujące budowy nowych obiektów. I takie prawo w Polsce zostało wprowadzone – wszędzie tam, gdzie nie ma wałów, a może wystąpić powódź o prawdopodobieństwie 1% nie wolno się budować. Czy to dobrze, czy źle – warto to rozważyć. Tereny blisko rzeki, to atrakcyjne tereny do prowadzenia interesów, rolnictwa, hodowli itd. Szacuje się, że mieszka na nich około 3 mln Polaków – zakaz zabudowy oznacza dla nich stagnację. Co jest ważniejsze? Ograniczenie skutków powodzi, która zdarza się raz na kilkadziesiąt lat, czy prawo do życia na własnym gruncie, prowadzenia tam działalności gospodarczej, uprawiania roli? Oczywiście, przy świadomości, że jesteśmy zagrożeni, więc i do powodzi przygotowani (zabezpieczeni). Kto powinien podejmować decyzje o tym, czy wolno na tych terenach mieszkać, pracować, żyć? Władza, czy my? A jeśli my, to czy potrafimy to zrobić? Jakie są argumenty jednej i drugiej strony. Temu celowi służy drama i wspólna dyskusja po niej.

Przebieg zajęć

Wstęp

Prowadzący pokrótce omawia aktualnie panujące w Polsce zasady osiedlania się na terenach zagrożonych powodzią. Wcześniej, na przerwie, zostały wybrane spośród uczniów 4 osoby, którym przypisane zostały role do odegrania – inwestora, wójta, radnego i sekretarza (argumenty do dyskusji przypisane do ról zamieszczono na końcu scenariusza).

Rozwinięcie

SCENKA

Prowadzący omawia ćwiczenie – przedstawia sytuację, uczestników scenki oraz zaleca uważne przysłuchiwanie się argumentom poszczególnych osób dla wyrobienia sobie własnego zadania na temat przedstawionego problemu.

Ćwiczenie polega na odegraniu scenki (rozmowy), podczas której młody człowiek zwraca się do władz gminy z prośbą o wydanie zezwolenia na wybudowanie obiektów gospodarczych (ma zamiar zainwestować w dużą chlewnię na 500 sztuk prosiąt) na obszarach obwałowanych. Na tych obszarach znajdują się budynki mieszkalne chronione przed powodzią wałami, ale w razie ich przerwania nastąpi katastrofa. Władze gminy stoją przed dylematem czy ograniczać rozwój gospodarczy nie wydając zgody na budowę chlewni, czy zgodę wydać ze świadomością ogromnego zagrożenia (i kłopotów z ewakuacją) w razie dużej powodzi. W Urzędzie Gminy inwestor otrzymuje decyzję zakazującą budowy. Dochodzi do rozmowy z wójtem, w której uczestniczą sekretarz gminy i radny.

Po odegraniu scenki (prowadzący powinien podjąć decyzję o zakończeniu dyskusji, gdy uzna, że brakuje już argumentów do jej kontynuowania) uczestnicy dyskusji w pierwszej kolejności powinni (po kolei) podzielić się emocjami i opowiedzieć, jak czuli się w swoich rolach.

Następnie prowadzący może zadać pytanie do klasy, czy ktoś chciałby coś jeszcze dodać od siebie. Tej części nie należy wydłużać, a raczej przejść do wspólnej dyskusji na temat przedstawionego problemu.

DYSKUSJA MODEROWANA

Pytanie do uczniów o ich zdanie na temat odegranej sytuacji, argumentów jakie zostały przez poszczególne strony użyte. Można urządzić głosowanie i sprawdzić, które argumenty przeważały. Ale istotą tych zajęć nie jest pytanie kto ma rację, ale jak te racje połączyć. Jak

znaleźć rozsądny kompromis? I uświadomienie sobie, że nie jest łatwo takie dylematy rozstrzygać.

Dyskusja, jeśli jest jeszcze czas, może być poprowadzona w kierunku odpowiedzialności indywidualnej za bezpieczeństwo. Jaki jest zakres odpowiedzialności każdego z nas? W jakim zakresie poradzilibyśmy sobie z tą odpowiedzialnością sami? W czym powinna pomagać administracja? I w czym nie powinna?

Zakończenie

Pytanie do uczniów o wrażenia po przeprowadzonych zajęciach, uwagi, pytania.....

Zakończenie (podsumowanie) zajęć

Wyliczenie głównych, omówionych podczas zajęć zagadnień:

- ogólne zagadnienia związane z zagrożeniem powodziowym
- trzy strategie ograniczania strat powodziowych
- zabezpieczenie domu na wypadek wystąpienia powodzi
- rodzinny plan powodziowy
- znaki i barwy ratunkowe
- bezpieczny powrót do domu po powodzi.

Podziękowanie za wspólną pracę.

Możliwe modyfikacje

Brak

Załącznik – odpowiedzi dla uczniów grających role: wójta, inwestora, sekretarza i radnego

ARGUMENTY WÓJTA

Wójt zdecydowanie i kategorycznie odmawia:

- jestem odpowiedzialny za bezpieczeństwo mieszkańców gminy, co będzie jeśli powódź zabije zwierzęta, albo któregoś z domowników, pracowników?
- jest to teren, zagrożony wodą 1%, co oznacza, że ryzyko jej wystąpienia w ciągu roku to 1%.
- wprawdzie obszar ten jest chroniony wałami, ale 20 lat temu nastąpiło przerwanie wału i teren został zalany – kolejna powódź może się tutaj znowu zdarzyć,
- jest to teren, gdzie, co prawda mieszkają już ludzie i z powodu braku pieniędzy i braku ich zgody nie da się ich przenieść, ale nie można dopuścić do rozwijania osadnictwa na tym terenie,
- wójt proponuje zakup działki w innej, bezpiecznej części gminy.

ARGUMENTY SEKRETARZA

Sekretarz popiera stanowisko wójta i przytakuje jego argumentacji:

- precedens sprawi, że zaraz inni mieszkańcy gminy będą chcieli się budować na tych obszarach,

- ubezpieczyciele nie chcą ubezpieczać majątku ewidentnie narażonego na straty z jakiegoś tytułu,
- zalanie tak dużej chlewni może stworzyć zagrożenie epidemiologiczne, wyrządzić znaczne szkody w środowisku,
- gminy nie stać na udzielanie pomocy osobom, które zostały poszkodowane przez klęski żywiołowe, tym bardziej, że świadomie się na nie narażają.

ARGUMENTY INWESTORA

Inwestor, młody człowiek ok. 30-letni, po wyższych studiach rolniczych, dotychczas zajmujący się uprawą ziemi:

- chcę się wybudować na działce, która jest moją własnością, którą otrzymałem w spadku po rodzicach (ojcowizna),
- jest to świetne miejsce do hodowli,
- zdaję sobie sprawę z zagrożenia powodziowego, z tą świadomością wychowałem się na tym terenie, bo dziadkowie i rodzice zawsze tutaj mieszkali,
- ubezpieczę się,
- obliczyłem, że nawet jeśli raz na 10 lat stracę całe stado hodowanych zwierząt, to i tak będzie mi się ten interes opłacał,
- nie będę miał roszczeń finansowych do gminy, jeśli poniosę straty
- jeśli będę ostrzeżony odpowiednio wcześniej dam sobie radę z ewakuacją trzody i zabezpieczeniem substancji niebezpiecznych.

ARGUMENTY RADNEGO

Radny, w opozycji do wójta, mocno popiera wniosek inwestora:

- wójt prowadzi politykę stojącą w sprzeczności z deklarowanymi przez niego hasłami wyborczymi, w których obiecywał pomoc młodym, przedsiębiorczym ludziom, rozwój gminy, wolność gospodarczą....
- inwestor jest człowiekiem odpowiedzialnym, a powinniśmy wychowywać społeczeństwo obywatelskie: przedsiębiorcze, stawiające na rozwój, potrafiące szacować ryzyko,
- nie można wszystkich prowadzić "za rączkę",
- wójt zakazuje budowy na terenach niezwykle atrakcyjnych rolniczo i rekreacyjnie – powoduje tym brak wpływów do kasy jednostki pieniędzy z podatków,
- teren jest chroniony wałami, więc wystarczy dbać o ich dobry stan, również w interesie wszystkich pozostałych mieszkańców tych terenów, a zresztą wały były budowane w tym celu, żeby ludzie czuli się bezpiecznie,
- odmowna decyzja wójta postawi go w negatywnym świetle w oczach mieszkańców gminy – wyborców, którzy miast widzieć w nim człowieka nowoczesnego, zobaczą zaściankowego despotę.